

ROLNIK

TYGODNIK ROLNICZY ILUSTROWANY

poświęcony sprawom gospodarstwa wiejskiego z jego wszelkimi gałęziami

Adres Redakcji: Lwów, ul. Kopernika 20.
Adres Administracji: Księgarnia Polska,
Lwów, ul. Chorażczyzna, nr 27.

Oddział warszawski: Z. Wawrzynowicz, Piękna 16 h, m. 17, tel. 280-25.
Rękopisy, także i nieprzyjętych, Redakcja nie zwraca.

Zobowiązania prenumeratorów ustają dopiero z chwilą odwołania prenumeraty.

ORGAN URZĘDOWY TOWARZYSTWA GOSPODARSKIEGO.

REDAKTOR NACZELNY
Prof. BRONISŁAW JANOWSKI.

Prenumerata kwartalna: 5 złotych polskich według urzędowego kursu dziennego w mk. — Dla członków Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie 10% opustu.

Ogłoszenia: Za 1 mm o szerokości jednolitej w trzyszpaltowym układzie Mk 1200, na pierwszej stronie okładki 50% na stronie przedtekstowej, za teksturowej i ostatniej okładki 25% więcej; drobne: za 1 słowo Mk 800 — minimalnie Mk 12.000, płatnych z góry.

TREŚĆ:

Przemówienie Prezesa Witolda księcia Czartoryskiego przy otwarciu LIII. Zwyczajnego Zgromadzenia Rady Ogólnej Towarzystwa Gospodarskiego Wschodniej Małopolski. — Rzut oka na działalność Towarzystwa Gospodarskiego Wschodniej Małopolski w latach 1921 i 1922. — (Stanisław Kostheim). — Z postępu rolniczego. — Drobne porady gospodarskie. — Przegląd krytyczny wydawnictw. — Z działalności Władz i inst. rolniczych. — Więści rolnicze z kraju i zagranicy. — Poradnik gospodarczy. — To i owo. — Z rynków rolniczych krajowych i zagranicznych. — Fejleton: Nieco o stosunkach rolniczych na Pomorzu. (G. Kiernicki).

Przemówienie

Prezesa Witolda księcia Czartoryskiego przy otwarciu LIII. Zwyczajnego Zgromadzenia Rady Ogólnej Towarzystwa Gospodarskiego Wschodniej Małopolski.

Witając jak najserdeczniej P. P. Delegatów i Szanownych Gości, otwieram LIII. Zwyczajne Zgromadzenie Rady Ogólnej Tow. Gosp.

Pragnę przedewszystkiem, aby Panowie na tem zebraniu uzyskać mogli obraz jak najszczerszy tego, czem dziś jest nasze Towarzystwo, abyście Panowie poznali jego strony dodatnie i ujemne, jego troski, jego nadzieje i dążności. — Prosimy o szczerze zainteresowanie się jego sprawami, oraz o życzliwą a szczerą krytykę.

Sprawozdanie z czynności Zarządu Konstytuującego Towarzystwa objaśni Panom szczegóły, ja pragnę jedynie zwrócić Panom uwagę na niektóre wytyczne punkty, które wpływały na pracę w tym czasie przejściowym, a od których zależy przyszłość Towarzystwa.

Po ostatnich zawieruchach zbrojnych, które nieszczęśliwych rolników naszych, znękanych światową wojną, tak ciężko i boleśnie nawiedziły, Towarzystwo nasze stanęło przed bardzo trudnym zadaniem. — Majątek Towarzystwa, polegający jedynie prawie na posiadanych rozplodnikach hodowlanych, które, przeliczone na dzisiejszą walutę, przedstawiałyby wartości milijardowe, zniknął bezpowrotnie z nieobliczalną dla hodowli szkodą.

Najczynniejsi członkowie Towarzystwa stracili w niednym wypadku wszystko, prócz gołej zdziczałej rowami porojej ziemi, tak że zaledwie wystarczyć może ich ostatni wysiłek i energia, aby swoją własną ojcowizną doprowadzić do stanu produkcji, a zatem praca ich ofiarna dla celów szerszych jest bardzo utrudniona.

Subwencje rządowe nie stoją w żadnym, oddalonym nawet stosunku do potrzeb, tak, że znaleźliśmy się, powtarzam, w ciężkiem położeniu finansowem, a co gorsza, okazał się pewien brak bojowników naszej sprawy po wiatkach.

Na razie więc chodziło o to, — aby się nie dać — aby pomimo pozornej finansowej niemożności egzystencji,

braku ludzi, poparcia, oraz wobec dość często spotykanego pesymizmu, graniczącego z brakiem wiary w przyszłość lepszą, utrzymać centralę, utrzymać zasłużonych urzędników, utrzymać ducha, wiarę, że przełamiemy trudności, że Towarzystwo ma do spełnienia wielkie poslannictwo, że go spełnić musi i że nam rąk opuścić nie wolno!

Wartość majątku Towarzystwa podniosła się znów znacznie dzięki głównie zabiegom niestrudzonego byłego sekret. tow. dr. Henryka Pawlikowskiego przez nabycie własnego domu i dwóch majątków ziemskich, które nam odstąpione zostały przez hr. Skarbkową i p. Wiktora Czarkowskiego-Golejewskiego w sposób wyjątkowo szlachetny i bezinteresowny. Dalej weszliśmy w cały szereg spółek i towarzystw, mających związek z rolnictwem, których założenie inicjowaliśmy lub współdziałali w założeniu. Wszystkie te przedsięwzięcia pracują z pożytkiem, a zarazem są korzystną lokacją dla Towarzystwa.

To wszystko razem sprawiło, że żyjemy, że nie byliśmy zmuszeni związać biur, że dorobiliśmy Towarzystwu majątku, tak że miałem uprawnioną nadzieję przedstawienia Panom po tym okresie prowizorium choć do pewnego stopnia uregulowane stosunki finansowe. Tymczasem niebywała dewaluacja ostatnich czasów przynosi nowe trudności w uzyskaniu równowagi przychodów z rozchodami.

Opisałem trudności, oraz zabiegi dla usunięcia ich, natury finansowej. Teraz przechodzę do właściwej pracy twórczej Towarzystwa.

Wszak celem naszym jest praca rolniczo-oświatowa, doświadczalna, celem jest szerzenie kultury rolnej, tworzenie placówek gospodarczych w każdej gałęzi rolnictwa, któreby świeciły przykładem, promieniowały racjonalnym postępek, celem naszym jest podnoszenie wszelkiej produkcji, porada i inicjatywa w zrzeszeniach handlowych i kooperatywnych. Powinniśmy dotrzeć do jak najszerzych kół, powinniśmy w rolników wlać wiarę, że rolnictwo jest tym pierwszym w Polsce, najważniejszym zawodem, który przy umiejętnej gospodarce właścicielowi się opłacić musi, od którego zależy rozkwit i bogactwo Polski w czasie pokoju, a możliwość skutecznej obrony w razie, nie daj Boże, wojny.

Zdajemy sobie sprawę, że na powiatach, u dołu, praca nie była dostateczna z dwóch powodów przeważnie: z powodu niedostatecznych funduszy z jednej strony, a w wielu wypadkach z braku inicjatywy u czynników miejscowych z drugiej strony.

Uporawszy się w tym czasie przejściowym z grubsza z najkonieczniejszą organizacją od góry, przystąpić musimy do intensywniejszej pracy u podstaw, t. j. u dołu.

Tu odnoszę się z gorącą prośbą i apelem do P. Delegatów.

Wierzę się do tej pracy!

Wierzęcie mi, że o ile się wszyscy do niej weźmiemy, idąc sobie na rękę, o ile delegaci i członkowie (nie do wszystkich się to odnosi) nie generalizują, otrząsają się z apatii i karygodnego mrozącego pesymizmu, zakasają rękawy i wezmą się do roboty, o ile będą jeździli, zyskiwali zwolenników, fachowo i praktycznie wglądną w robotę, dawać będą inicjatywę i przykład u siebie w gospodarstwie, a będą mniej pochopni w dostrzeganiu trudności w przeprowadzaniu każdej sprawy, dalej jeżeli pod hasłem kwalifikacji i głębokiego przekonania o potrzebie intensywnej pracy w Tow. Gospodarskim, odbywać się będą wybory do wszystkich komisji, komitetów, prezydjów i t. p. godności, od dołu do góry, to ufam, że pomimo olbrzymich trudności Panowie to sprawicie, że Towarzystwo zacznie żyć energiczniejsem tętnem po powiatach i po wsiach, a wtedy to wy właśnie, Panowie, sprawicie, że dożyjemy, po nieszczesnych latach wojny, rozkwitu rolnictwa tak w wielkich jak w małych gospodarstwach (czy to polskich czy ruskich) ku pożytkowi ich właścicieli a na chwałę, rozkwit i siłę naszej Ojczyzny.

Pod tym znakiem otwieram zebranie.

STANISŁAW KOSTHEIM.

Rzut oka na działalność Towarzystwa Gospodarskiego Wschodniej Małopolski w latach 1921 i 1922.

I.

Rada Ogólna odbyta w dniu 12 stycznia 1921, uchwaliła nowy statut Tow. Gosp., zmieniający zasadniczy ustrój tegoż. Gdy bowiem poprzednio Towarzystwo było zespołem gospodarzy wiejskich, a członkiem czynnym każdy należący do jednego z Oddziałów, to postanowienia nowego statutu przeobraziły Towarzystwo na Związek Towarzystw, Spółek i Kół gospodarskich, którego człon-

kami są nie osoby fizyczne, lecz Towarzystwa Okręgowe i Organizacje rolnicze przez Komitet przyjęte.

Drugą zasadniczą zmianą jest zastosowanie trójstopniowości, mianowicie: podstawą organizacji są Kółta, organizacją pośrednią Okręgowe Towarzystwa Gosp., wreszcie organizacją centralną: Komitet.

Trzecią wreszcie zmianą jest nadanie osobowości prawnej Okręgowym Towarzystwom Gospodarskim i Kółom, której dawne Oddziały nie miały.

Te zasadnicze zmiany, których celem było rozszerzenie podstaw naszego Towarzystwa, projektowane były w tym okresie, kiedy pertraktacje, toczone się między trzema głównymi organizacjami gospodarczymi w dawnym zaborze austriackim, t. j. Towarzystwem lwowskim, krakowskim i Związkiem Kółek rolniczych, zdawały się być bliskie sfinalizowania. Chodziło o złączenie się tych Towarzystw we formie jednolitej instytucji, lub też o trwałe związanie w jednolite kierowany Związek. Niestety rokowania te rozbiły się ku niepożądanemu szkodzie całego rolnictwa w naszej połaci kraju, wskutek nieoczekiwanej zmiany frontu naszego głównego partnera, Małop. Tow. rolniczego.

O ile przebudowa Towarzystwa według postanowień nowego statutu byłaby łatwą, gdyby zespolenie się wyżej wymienionych trzech Organizacji przyszło było do skutku, gdyż Kółka rolnicze dałyby nam szeroką podstawową organizację, o której stworzenie właśnie chodziło, my zaś wprowadzilibyśmy do nowego Związku znakomicie zorganizowane szczeble wyższe: Towarzystwa okęgowe i biura centralnego Komitetu, o tyle wskutek rozbicia się rokowań, natrafiliśmy na duże trudności, albowiem na terenie działalności, rozwijanej od roku 1829 przez nasze Towarzystwo, rozpoczęło swoją robotę, nie mającą częstokroć żadnego związku z potrzebami gospodarzami naszej dzielnicy, M. T. R., przy pomocy zagarniętych Kółek rolniczych, założonych przeważnie przez naszych członków.

Wśród tych trudności, spotęgowanych położeniem kraju, dotkniętego trzykrotnie inwazją nieprzyjacielską, zupełną ruiną kultury gospodarczej, pogarszającą się z dnia na dzień ogólnopolską sytuacją finansową bez środków pieniężnych, gdyż dawne podstawy utrzymania równowagi budżetowej Tow., oparte o subwencje państwowe, przestały istnieć, zaś nowe: wkładki — przed zorganizowaniem istnieć nie mogły — rozpoczęły wbrany 21 stycznia 1921 Zarząd konstytuujący swoją pracę.

Ponieważ ostatnie sprawozdanie Komitetu, przedłożone Radzie Ogólnej w styczniu 1921, obejmowało działalność do dnia 30 czerwca 1919, przeto Zarząd konstytu-

G. KIERNICKI.

Nieco o stosunkach rolniczych na Pomorzu.

O kulturze rolnej na Pomorzu dałoby się bardzo wiele napisać, na razie jednak ograniczę się poniżej wyłącznie tylko do przedstawienia ogólnego wrażenia, jakie sprawia na przybystu ta przepiękna czysto rolnicza kraina.

Przedewszystkiem stwierdzić należy, że ten cudny krajobraz pomorski jest nietylko dziełem natury, ile rezultatem pracy i zapobiegliwości miejscowej ludności.

Pola, na których dziś widzi się tak piękne plony, nie zawsze cieszyć mogły swym widokiem oko rolnika, albowiem swego czasu zawałone były głazami narzutowymi, niemożliwymi użycie narzędzi do uprawy roli; Pomorze bowiem, to teren — jak wiadomo — działalności lodowca. Jednak kultura znalazła bardzo dobre wyjście z tej sytuacji, oto z biegiem czasu wyzbrano z pól owe twarde głazy, zwieziono je do najbliższych polnych dróg, gdzie je połączono na mniejsze lub większe kawałki, uzyskując w ten sposób znakomity materiał na budowę szosy, które też dziś przedstawiają się jak betonowe, z których zatem Pomorze może szlachnie być dumne.

Istotnie, na Pomorzu tylko właściwie graniczne mie-

rze pomiędzy gruntami poszczególnych gospodarstw są niebrukowane, a poza tem na którą drogę i w którejkolwiek bądź okolicy się spojrzy, wszędzie się widzi wspaniałe bruki lub przynajmniej znakomite szutrowki.

Jeszcze jedno każdego uderzyć musi, kto po raz pierwszy znajdzie się na Pomorzu. Oto wszystkie te drogi są po obu stronach zasadzone drzewami owocowymi i ozdobnymi. Te ostatnie w gospodarstwie też nie są bez znaczenia, przeważają w nich bowiem lipy, których obfity kwiat poprostu zmusza pszczelarzy do jak największego rozmnażania swoich pni. Stąd też często spotkać tu można gospodarstwa mające pasieki o kilkuset pniach. Nie dziw zatem, że bartnictwo na Pomorzu tak bardzo kwitnie.

Jeśli się weźmie pod uwagę, że drzewa przydrożne zasadzone są w odstępach ośmiometrowych i że drogi te ciągną się setkami kilometrów, to łatwo wyrobić sobie zdanie o pożytku, jaki kraj ten uzyskuje z przydrożnych drzew.

Z mego miejsca pobytu prowadzi kilkanaście takich dróg i każdą z nich już przewędrowałem, a nigdzie nie spostrzegłem nie tylko nieobsadzonego terenu, ale nawet brakującego drzewka w przepisanych odstępach, gdyż każde jest chronione kamiennymi słupami pozabijanymi w ziemię obok drzewa. Już w lutym każdego roku przy-

jęcy przedkłada dzisiaj sprawozdanie nie tylko ze swoich czynności za ostatnie dwa lata, lecz od 1 lipca 1919 do końca 1922. Jest to dla jasności obrazu tem konieczniejsze, że zadania jakie spadły na Komitet w roku 1919/20, t. j. w pierwszym roku egzystencji naszej wskrzeszonej państwowości, były tak zasadniczo odmienne od poprzednich, że spełnienie ich nie mogło być dorywcze, lecz wymagało dłuższego okresu czasu, tak, że Zarząd wybrany w styczniu 1920, objął ogromną masę dopiero powstających myśli i projektów, lub rozpoczętych akcji, które w dalszym ciągu rozwijał lub kontynuował, skutkiem czego działalność dawnego Komitetu i późniejszego Zarządu jest nierozdzielnie ze sobą złączona. Siłą rzeczy poszły prace centralnych władz Towarzystwa w pięciu kierunkach.

1) Przedewszystkiem wyjednanie wydatnej pomocy państwowej dla rolnictwa, które po ukraińskiej, a potem po bolszewickiej inwazji znalazło się w katastrofalnym położeniu.

2) Zapewnienie warunków egzystencji tym rolniczym zakładom naukowym, których byt został zagrożony.

3) Popieranie i pomoc szeregowi placówek rolniczo-przemysłowych i rolniczo-handlowych.

4) Zabezpieczenie bytu finansowego Towarzystwa.

5) Wprowadzenie w życie nowego statutu, t. j. przebudowanie Towarzystwa na nowych podstawach.

Pierwszemu zadaniu starano się sprostać przez poparcie akcji Inspektoratu okręgowego Pomocy Rolnej (I. O. P. R.): przez przydzielanie wysiłkom tego Urzędu nacisku opinii obywatelskiej, przez zabezpieczenie materiału i inwentarzu byłego Krajowego Urzędu Odbudowy dla wyłącznego użytku zawodowych rolników, przez objęcie likwidacji przez Bank rolniczy, przez zabezpieczenie ziarna na zasiewy i wyjednanie wydatnej pomocy kredytowej, przez wysiłki oparcia państwowej polityki zbożowej i aprowizacyjnej na podstawach zdrowych i liczących się ze stanem rolnictwa, przez zabezpieczenie opieki nad uchodźcami i zorganizowanie akcji wykupu i zabezpieczenia cenniejszego inwentarza żywego w r. 1920, wreszcie przez ujęcie sprawy chaotycznych rekwizycji wojskowych w sposób najmniej dla interesów rolnictwa szkodliwy.

Dużą pomoc w tych pracach znalazło Towarzystwo nasze w Związku Polskich Organizacji Rolniczych, do którego zorganizowania z pokrewnymi instytucjami całej Polski przyczyniło się, i do którego od początku jego istnienia weszło.

Spełniając drugie zadanie współdziałał Komitet przy wcieleniu dublańskiej Akademii rolniczej do Studium Po-

litechnicznego we Lwowie, zabezpieczywszy trwałość polskiego charakteru Uczelni i przeznaczanie jego majątku na cele dydaktyczno-rolnicze, oraz wpływ swój na losy i majątek Uczelni przez odpowiednią reprezentacją w jego Kuratorjum.

Pomógł Seminarjum gospodarczego wykształcenia kobiet w Snopkowie finansowo do przezwyciężenia kryzysu. Wziął udział w pracach nad uruchomieniem Fundacji naukowej z zapisu ś. p. Hohendorfa w Szutomińcach. Przyłożył się do stworzenia instytucji wyższych kursów ziemianskich i dostarczył jej lokal.

Ukończył prace przygotowawcze nad ustaleniem programu i podstaw szkoły rolniczej w Zagrobeli.

Trzecie zadanie uświślał Komitet wypiechną przez zachowanie wpływu na Bank rolniczy, mimo przemiany jego ustroju, i dokładanie starań o przystosowanie jego działalności do potrzeb ogółu rolników, jak i rozwijających się pomyslnie Kółek rolniczo-handlowych w wyższym stopniu niż poprzednio.

Dalej Komitet popierał i materialnie zaangażował się w szeregu przedsiębiorstw, mających realną wartość dla rolnictwa, jak przedsiębiorstwa: Ajaks, Merkury, Konserwa, Granum, Wierzba i t. d.

Poważne trudności miało Towarzystwo do zwalczania w dziale swej skarbowości. Znaczny majątek Towarzystwa ulokowany był w realnościach miejskich, które wobec praw o ochronie lokatorów nie rentowały się, w majątności Bieńkowa Wisznia, która potrzebowała znacznych wkładów, oraz w udziałach przedsiębiorstw, które jako dopiero powstałe wymagały również znacznych wkładów i dopiero stopniowo w miarę rozwoju zaczęły dawać zyski. Subwencji państwowych Towarzystwo nie dostawało, o przyplwywie regularnego dochodu z wkładek wobec reorganizacji mowy być nie mogło. To też władze Towarzystwa musiały się uciekać do najdalej posuniętych oszczędności, redukować niezbędne nieraz wydatki, i obmyślać tymczasowe sposoby ich pokrycia. Jednak równocześnie dążyło przez zabezpieczenie rentowności jego majątku i przysporzenie Towarzystwu przyszłych zysków z przedsiębiorstw, których pokrewne nam cele charakter kapitałów i kierownictwo dawało zupełną rekojmnię do zabezpieczenia Towarzystwu przyszłej samodzielności finansowej.

Nowy projekt statutu uzyskał dopiero po dłuższych zabiegach 22 lipca 1921 zatwierdzenie kompetentnych władz. Natychmiast po zatwierdzeniu przystąpiła Sekcja organizacyjna do przebudowy Towarzystwa.

W tym celu biorąc pod uwagę siły finansowe Towarzystwa podzielono 56 powiatów, leżących w rejonie

stępują zarządy gmin pod dyktando odnośnych starostw do czyszczenia i obcinania drzew.

Organizacja Kółek rolniczych pod egidą Patronatu Kółek rolniczych znalazła tu oddawna wielkie zrozumienie u ludności rolniczej, tak, że prawie co druga wioska ma swoje własne kółko. Kółka te nie są tylko na papierze, jak to często spotkać można po innych dzielnicach, ale są w całym słowa tego znaczeniu czynne, odbywając co miesiąc obrady. Każdy z przewodniczących Kółek występuje na każdym posiedzeniu z jakimś referatem na temat wolny. Również i wielu z poszczególnych członków, których liczba jest dość wielka, — gdyż hańbą byłoby dla takiego rolnika, któryby do Kółka rolniczego nie należał — bierze udział w akcji oświatowej.

Oprócz własnych odczytów starają się przerosowie Kółek pozyskać od czasu do czasu zawsze któregoś z zamiejscowych prelegentów, bądźto drogą bezpośrednią lub pośrednią przez Pomorską Izbę Rolniczą, która na każdą prośbę wysyła z wykładem pożądanego specjalistę.

Tak samo wszyscy kierownicy szkół rolniczych i nauczyciele mają wyznaczone swoje okręgi z Kółkami rolniczymi, gdzie po kolei uczestniczą z wykładami. Na wykłady takie członkowie przyprowadzają ze sobą także dorosłych synów, co jest bardzo chwalebne.

Naturalnie, iż każdy z członków Kółek rolniczych nawet i małorolnych podporządkowuje się wszelkim dyrektywom, mającym doniosłość w hodowli lub rolnictwie. Dużo z nich należy do Związku hodowców bydła, a z nim do kontroli mleczności, której znaczenie wszystkim dobrze wiadome.

Często gęsto na takich Kółkach porusza się sprawy mające znaczenie niejako samoobrony przeciw obecnemu paskarstwu, których rezolucje zawsze dobry skutek odnoszą.

Kiedyż wreszcie nasza mniejsza warstwa ludności rolniczej w Małopolsce — po części nawet i większa — przejrzy przez czyste szkło, nie jak dotychczas przez matowe, i dostrzeże w jasnych liniach owe wszystkie doniosłości, jakie powyższe sprawy dla gospodarstwa mają?

Toż u nas milami nieraz można podróżować, nie spotykając nie tylko drzewka, ale nawet krzaka. Skutki tej opieszałości czy niezaradności ponosimy również, lecz jakże przeciwne w stosunku do powyższych! Niedawno jeszcze temu dwóch podróżnych skutkiem śnieżnej zawięży zbłądziło między Dąbkowicami a Horodenką z drogi, która niczem nie różniła się od szerokiego pola, i skostniała na śmierć.

Oto refleksje, jakie mimowoli na myśl przychodzą, gdy się podróżuje po Pomorzu.

działalności naszej, na 10 okręgów. W okręgach tych znosząc stopniowo dawne Oddziały, utworzono 10 Delegatur, a to: we Lwowie, Jarosławiu, Przemyślu, Stryju, Stanisławowie, Kołomyji, Łoczowie, Czortkowie, Tarnopolu i Samborze. Do każdej delegatury dodano sekretarza, płatnego na razie przez Komitet. Zadaniem Delegatur było utworzenie minimalnie 10 kół gospodarczych, względnie innych organizacji rolniczych w myśl § 7 statutu. W chwili, gdy statutowo wymagana liczba 10 Kół lub organizacji w okręgu osiągnięta została, tworzone Okręgowe Tow. Gosp., które w dalszym ciągu rozbudowywało się w swoim okręgu. Równocześnie przy Sekcji założono biuro organizacyjne. Sekcja opracowała regulamin dla Kół i Towarzystw okręgowych, oraz instrukcje przy przeprowadzaniu lustracji. Sekcja współdziałała z innymi Sekcjami przy zakładaniu przez nie specjalnych organizacji rolniczych, bacząc, by przy pozostawieniu tym organizacjom autonomii, zespolić je organicznie z Okręgowym Towarzystwem Gosp., tak, by w niem w przyszłości praca w okręgu skoncentrowała się.

Cała ta czynność Sekcji organizacyjnej tutaj krótko streszczona wymagała jednak półtora roku zmuśnej pracy. Do pokonania było dużo trudności, których poprzednio przewidzieć się nie dało.

Jedną z wielkich trudności i bardzo przykrych była i jest dziwna apatia rolniczego społeczeństwa w niektórych na szczęście nielicznych okolicach kraju.

Szczególłą wagę przykładają Sekcja organizacyjna do tego, by przy zmianie konstrukcji organizacyjnej Towarzystwa nie wprowadzić chaosu i wewnętrznych silniejszych wstrząsów w pracę fachowych biur i Sekcji w Komitecie i by zachować nienaruszony dorobek kulturalny blisko wiekowej działalności Towarzystwa.

Dzięki tym staraniom ani jedna Sekcja nie zaznaczyła zastój w ciągu całego okresu przebudowy, przeciwnie rozwój ich był stały.

Praca rolniczo-kulturalna rozdzielona jest obecnie w Komitecie między 11 Sekcji, z tego 3 Sekcje obejmują sprawy związane z produkcją roślin, doświadczalnictwem i produkcją uszlachetnionych nasion, 3 obejmują hodowlę, zaś pozostałych pięć to sekcje: ogrodnicza, lasowa, oświatowa, pszczelarska i ekonomiczno-statystyczna.

Sprawozdanie z prac tych Sekcji obejmuje również czasokres od drugiej połowy 1919 do końca 1922, a zatem okres największego zamętu, jaki w ciągu ostatnich 9 krwawych lat przeżyliśmy.

Tych 3½ lat objętych sprawozdaniem da się podzielić na 3 okresy.

Pierwszy okres trwa od uwolnienia 46 powiatów małopolskich, od pożądanego upominku rozlatującej się Austrii, zwanego republiką zachodnio-ukraińską, do maja 1920. Cały ten czas wypełniony jest gorączkową pracą podniesienia gospodarstw z ostatniej ruiny. Daty zebrane przez niektóre Sekcje dają obrazy wprost potwornych zniszczeń.

Sekcja hodowlana np. raportuje nam, że 31 października 1918 mieliśmy na obszarze naszej działalności w posiadaniu prywatnem 146 obór przeklasyfikowanych, 312 jeszcze nieklasyfikowanych, zaś suma była znajdujących się w tych oborach łącznie z tak zwanymi subwencjonowanymi krowami mlecznymi wynosiła 386 buhaji i 12.285 krów i jałówek, poza tem było 159 knurów i 1487 loch subwencjonowanych. Z tego zdołano w drugiej połowie 1919 narachować 70 buhaji w większej części tak zniszczonych, że musiano je sprzedać a kilka knurów. Materiał żeński z obór zniknął prawie doszczętnie.

Inne zestawienie wykazuje nam, że w roku 1914 posiadało Towarzystwo własnych: 60 ogierów, 1000 buhaji, 700 krów (u włościan) i 1400 świń (w chlewniach zarodowych), z tego zostało w roku 1916, 2 chore ogiery, około 100 buhaji, 300 krów i 100 świń. W roku 1918 podnosi się ten stan do 200 buhaji i 60 knurów, w drugiej połowie 1919 zostało 40 buhaji i kilka knurów z powodu zniszczenia do użytku hodowlanego niezdatnych.

Takie same obrazy znajdujemy we wszystkich dziedzinach gospodarstwa rolnego.

W tym okresie pierwszą rzeczą było zbadanie rozmiarów strat poniesionych w rolnictwie, celem obmyślenia środków ratunkowych.

Studja te przeprowadzał Komitet za pośrednictwem Sekcji a zwłaszcza Sekcji rolniczej, oraz poszczególnych Oddziałów.

Wtedy to weszliśmy w okres niezliczonej liczby komisji, komitetów, zjazdów, posiedzeń, — w okres memoriałów — przedstawień. Wszystko to wymagało ogromnego nakładu pracy, energii i odporności przed zwątpieniem, gdyż zaledwie mały procent tych wysiłków przynosił efektywnie realną korzyść.

Na szczęście długoletnia działalność Tow. Gosp. wyrobiła już w gronie swych członków znaczną ilość ludzi karnych, rozumiejących siłę zrzeczenia zawodowego.

Wypadki dziejowe nie zastały nas rozrzuconych, pozostawionych samym sobie, lecz zorganizowanych.

I dzisiaj — rzuciwszy okiem w przeszłość, uprzedzając sobie stan rzeczy w jesieni 1919 i nasze ówczesne położenie i porównując je z obecnym stanem, można śmiało powiedzieć, że to: że jest e s m y, że zwłaszcza tu na kresach egzystujemy — jakkolwiek przerzedzeni, osłabieni, jakkolwiek dalecy od tych warunków, w których rolnik spokojnie swej zawodowej pracy oddać się może i ciągle jeszcze do wytężonej czujności zmuszeni, to jednak niezniechęceni — przez falę dziejową niezmyci z naszych warsztatów pracy, lecz przeciwnie warsztaty te stosunkowo prędko odbudowujący, to nie tylko wytrzymałość i praca każdego z nas na roli siedzącego sprawiła, na to potrzeba było w równej mierze wysiłków naszych organizacji, w których skupieni jesteśmy, a więc: starego Tow. Gosp., oraz młodszej organizacji: Związku Ziemiań, oraz złączenia się całego zrzeszonego rolnictwa dzielnicowego w jednej ogólnie reprezentacji: w Związku polskich Organizacji rolniczych w Warszawie.

Pierwszym realnym efektem zabiegów Towarzystwa Gosp. oraz jednego z członków Komitetu posła Serwatowskiego było przyznanie przez Sejm kredytu na odbudowę rolnictwa wschodniej Małopolski, początkowo w wysokości 235 milionów koron, później znacznie zwiększonego. Do rozdziału kredytów stworzył Sejm Okr. Insp. Pom. rolnej we Lwowie, mianując kierownikiem tej instytucji zasłużonego inspektora rolnictwa w Komitecie Prof. Bronisława Janowskiego. Od tej chwili aż do likwidacji Inspektoratu działalność Komitetu jest ściśle związana z działalnością I. O. P. R. Nie tylko bowiem kierownik Inspektoratu w dalszym ciągu współpracował z Komiteciem, lecz również poszczególni członkowie Komitetu i Rad Oddziałów biorą stały i wybitny udział w tzw. Komitetach Pomocy rolnej, okręgowych i powiatowych.

Lecz ledwo zaczynają się rysować fundamenty drugiej z rzędu odbudowy naszych warsztatów, kiedy najazd hord bolszewickich niszczy w 26 powiatach całą robotę doszczętnie.

Zaczyna się drugi okres sprawozdawczy, tj. trzecia od 6-ciu lat odbudowa gospodarstw wschodnio-małopolskich. Wróciwszy w październiku i listopadzie 1920 do domów, nie zastaliśmy paszy do przezimowania bardzo uszczuplonych inwentarzy, znaleźliśmy się bez obsiewów ozimych i bez nasienia na obsiewy wiosenne. I znowu niezmordowanej pracy jednostek wtrówała praca Komitetu z Inspektoratem, której rezultatem: wprawdzie niewystarczające ale zawsze dość duże kredyty udzielane bądżto w gotówce, bądż w koniach, inwentarzach i nasieniach.

Ten okres działalności Komitetu kończy się 12 stycznia 1921 uchwaleniem przez Radę Ogólną rekonstrukcji Towarzystwa.

Z postępu rolniczego.

Karboligaza, enzym syntetyzujący poszczególne ogniwa węglowe. Neuberger C., Liebermann L. Biochem. Zeitsch. 1921. 121—311.

W wielkiej grupie enzymów rozszczepiających różne związki chemiczne, zajmują enzymy grupy zymazy szczególne stanowisko. Wszystkie enzymy działające na estry, etery, glukozydy, lub inne związki azotowe, więcej albo mniej złożone, znoszą wiązania między atomem węglowym a azotowym, natomiast pod wpływem enzymów fermentujących następuje rozszczepienie łańcucha węglowego. Ta różnica jest tem jeszcze charakterystyczna, że analogiczną hydrolizę pierwszych związków można dokonać również prostymi związkami chemicznymi, jak kwasami względnie zasadami, czego nie można dokonać w łańcuchu węglowym. Aby ten ostatni rozbić na części, trzeba użyć silnych czynników chemicznych, a i wówczas to rozszczepienie, np. cukru idzie zupełnie w innym kierunku, niż to ma miejsce podczas fermentacji. Również i procesy odwrotne, działania syntetyczne enzymów, przedstawiają się zasadniczo różnie. Przez zniszczenie działania równowagi, mogą wspomniane estrazy, glukozydazy, oraz proteazy zużytkować poszczególne człony łańcucha węglowego, powstałe z rozbitcia wielkiej cząsteczki jako materiał wyjściowy do wytworzenia powyższych złożonych związków, względnie związków podobnych. Reakcje te można przeprowadzić wcale łatwo i na drodze chemicznej. W przeciwieństwie do tych zjawisk nie zdołano dotychczas otrzymać z produktów fermentacji alkoholowej związku wyjściowego cukru, a to dlatego, że między produktami końcowymi, alkoholem etylowym i bezwodnikiem węglowym a materiałem rozkładu, cukrem, zachodzi podczas fermentacji cały szereg stopniowych przemian z produktami pośrednimi.

Obserwując zjawiska w przyrodzie, dochodzimy do wniosku, że tam przede wszystkim następuje wiązanie atomów węglowych, że związki organiczne naszej przyrody powstają właśnie tą drogą, za pośrednictwem asymilowanego przez rośliny bezwodnika węglowego. Było zatem widocznym, że badaniem naszym uchyła się to wielkie syntetyczne ogniwo, że zatem muszą tu być czynne enzymy, które jeszcze nie odkryto.

Neuberger i Hirsch zwrócili uwagę na drożdże, to siedlisko najrozmaitszych enzymów i przy staranem poszukiwaniu odkryli pierwszy enzym syntetyzujący atomy węglowe, który nazwali „karboligazą“.

Jeżeli do cukru lub kwasu pyrogronowego, znajdujących się w fermentacji pod wpływem drożdży, dodamy aldehydu benzoosowego, to powstanie ketonoalkohol. Aldehyd etylowy, tworzący się podczas fermentacji jako pro-

dukt przejściowy, łączy się w tym wypadku z aldehydem benzoosowym na ketonoalkohol.

Dalsze badania nad karboligazą wykazały, że enzym ten może syntetycznie wiązać szereg innych aldehydów i związków pokrewnych i to w sposób, który w pracowni chemicznej nastęrcza bardzo wielkie trudności. W ten sposób został odkryty pierwszy enzym bardzo ważnej grupy.

T. Chrząszcz.

Drobne porady gospodarcze.

Przypomnienia myśliwskie na lipiec. W lipcu wolno polować na rogacze, na ptactwo wodne i błotne.

Myśliwy hodowca, który chce mieć obfitą, niby naturalną, karmę dla zwie-

Krwiściąg lekarski.

rzyny w późnej jesieni, kiedy już pola będą puste i ogołocone, siewe w tym miesiącu seradellę i łubin. Seradellę wsiewa się w stojące zboża, wkrótce po deszczu, 20 do 25 kg na morgę, zaś łubin rozsiewa się rzadko na spokładanych ścierniskach żytnich. Obie te rośliny odbywają dość powolny okres kiełkowania i zakorzeniań się, za to późną jesienią rozrastają się bujnie, dając netylko doskonałą karmę dla zwierzyny, lecz także schronienie dla kuropatw, bazeńców i zajęcy.

Należy też w dalszym ciągu przygotowywać karmę na zimę z liści drzew, które wymieniliśmy w przypomnieniach na maj. Najkorzystniej i najwygodniej to czynić obcinając ostrym nożem młode pędy, długości nie więcej jak jeden metr. Pędy te wiązać należy następnie w małe snopki, te zaś suszyć, nie wystawiając ich na bezpośrednie działanie słońca, wysuszone bowiem nawet powinny zachować zieloność liścia. Po wysuszeniu należy je przechować w odpowiednich szopach lub stodołach.

Oczywiście, że najpraktyczniej jest połączyć tę czynność, o ile to możliwe,

z oczyszczaniem linji i dróg leśnych dla celów gospodarstwa leśnego i w przewidywaniu późniejszych zimowych polowań.

Już w przypomnieniach na maj mówiliśmy o tem, że prawdziwy myśliwy nie powinien korzystać ze zbyt wczesnie u nas unormowanego terminu rozpoczęcia polowania na kaczki i nie powinien na nie dybać przed 15 lipca.

Od połowy mniej więcej lipca rozpoczyna się też główny przelot dubeltów i kszyków. Strzał do pierwszych jest o wiele łatwiejszy, bo znacznie powolniejszy równy lot dubelta nie wymaga tych błyskawicznych strzałów, które przy kszykach dają świadectwo wprawie strzeleckiej.

Mniej wprawny strzelec, zresztą prawie z reguły, może przy dubelcie powetować pułdło, jeżeli tylko pilnie obserwuje miejsce, gdzie dubelt ponownie zapadł; nie odlatuje on bowiem zwykle tak daleko, jak wpadający wkrótce, po zerwaniu się „w zygaki“ i wbijający się dość wysoko kszyk, zwłaszcza zaś zapada nieopodal w dniu upalnym w południe, kiedy zresztą oba gatunki twardej siedzą i bliżej dopuszczają. Oczywiście, że polowanie błotne dopiero przy użyciu karnego, twardo wystawiającego i pewnie aportującego wyża jest prawdziwie przyjemne, kto zaś takim nie rozporządza, ten lepiej zrobi, bez psa się na błota wybierając, niekarny bowiem, a zbyt gorący wyżej jest w stanie na błotach myśliwego z równowagi wyprowadzić, gdy hulając po łąkach, ploszy mu zbyt wczesnie kszyki, często nawet jeszcze i w południe po kilka lub kilkanaście w jednym miejscu żerujące.

Z końcem lipca zaczyna się ruja sarn, a myśliwy w tym czasie o wiele łatwiej do strzału do rogacza przyjąć może, zwłaszcza że sprowadzić go można wabikiem nasładującym tony głosu kozy. Polowanie to pod względem technicznym wymaga pewnych studiów przygotowawczych przed użyciem wabika, których tu dla szczupłości miejsca nie będziemy opisywać, wymaga ono jednak także zachowania pewnej miary tudzież wielkiego zasobu etyki myśliwskiej, która wszak nie powinna zezwalać, by zwabiano rogacze z rewiru sąsiada, przez uparte wabienie w pobliżu jego granicy. Zauważyć też należy, przy wabieniu rogaczy, można często przyjąć do spotkania się z czworonożnymi i skrzydlatymi drapieżcami, którym myśliwy hodowca strzału nigdy pożalować nie powinien.

Z takimi spotkaniami należy się liczyć, zwłaszcza jeżeli myśliwy przy sposobności wabienia rogaczy, zawabi od czasu do czasu innym wabikiem, nasładującym kwiczenie w opresji będącego zająca, gdyż na taki głos sąsiedzany śpieszy każdy drapieżnik, by rzekomo ginącemu zającowi skrócić ręką konania.

Dr. Sander.

Krwiściąg lekarski. Roślina ta, zwana inaczej żyłnecem pospoli-

ty m (*Sanguisorba officinalis L.*) należy do roślin, występujących nieraz w znacznej ilości na łąkach średnio wilgotnych, o glebie próchnicznej. Jest to roślina trwała, o łodydze prostej, kańciastej, gałęzistej, dorastającej od 40—60 cm wysokości, o liściach jajowato-podłużnych, głęboko weinanych, w kwiatach drobnych, skupionych w główki wierzchołkowe, czerwono-brunatne. Roślina ta kwitnie w czerwcu i lipcu, dojrzewa w sierpniu i we wrześniu. Pewna jej domieszka na łąkach i pastwiskach jest dosyć korzystna, było bowiem, a zwłaszcza owoce zjadają ją bardzo chętnie. Prócz pewnej wartości pastwnej, zresztą niewielkiej, oddziaływa ona korzystnie na przemianę materii u zwierząt, posiada zatem pewne znaczenie dietetyczne. Właściwości te, a zwłaszcza wartość pastwna maleje z chwilą okwitnięcia tej rośliny, wtedy bowiem łodygi jej silnie drzewnieją. Przy zakładaniu łąk i pastwisk można dodawać tej rośliny w ilości dwóch do trzech kg na ha do mieszanek innych roślin, mających utworzyć darń, a posiadających wysoką wartość pastwną.

Przegląd krytyczny wydawnictw.

Ziemia jako podstawa gospodarstwa wiejskiego. Dr Wiktor Schramm. Poznań 1922, 8-o, str. XVI i 126.

Rozwiązanie powyższego zagadnienia nazywa autor rozmyślaniami, z naszej strony dodać musimy — doskonałe przemyslanem. Trudności bardziej wyczerpującego przedstawienia rzeczy, popartego odpowiednim materiałem statystycznym są olbrzymie, literatura polska przedstawia pole leżące odlogiem i z tego powodu z uznaniem podkreślić należy podjęcie i tak umiejętne i systematyczne rozwinięcie tematu. Autor zaznajomił się gruntownie z literaturą, zbliżoną do opracowywanego przedmiotu, ale ponadto dorzucił wiele cennych własnych spostrzeżeń i uwag, wskutek czego praca jego zyskała oryginalne i rodzime piętno.

Dzieli pracę na trzy części. W pierwszej zastanawia się autor nad istotą jednostki gospodarczej, w drugiej omawia przyczyny twórcze w budowie jednostki gospodarczej. Trzecia część zawiera: bezustanna zmienność jednostki gospodarstwa.

Bardzo słusznie podkreśla autor w zakończeniu: że zagadnienie krytyki form jednostki gospodarczej nie da się rozwiązać szablonowo. I wszyscy zgodzić się muszą z twierdzeniem prof. Schramma: „że tylko drogą żmudnych prac dojść możemy do względnie słusznej charakterystyki w obrębie pewnych mniej lub bardziej wąskich krain geograficzno-gospodarczych, i to z poważnym zastrzeżeniem na rzecz ściśle indywidualnych cech tej lub owej jednostki gospodarczej, tego lub owego gospodarza“.

Autor przestrzega przed zbyt daleko idącym normowaniem życia agrarnego przez społeczeństwo, kryje ono bowiem w sobie niebezpieczeństwo destrukcji, za silnych pęł, skutkiem niemożności dostatecznego wczucia się w istotę i charakter życia jednostki gospodarczej, i może łatwo wywołać skutki wręcz przeciwnie zamierzonym.

Zdaniem autora podstawą wszelkich badań i rozważań zostaje doskonała znajomość życia odozobnionego gospodarstwa. Działalność zaś społeczeństwa w ogólnych liniach musi pozostać jedynie normatywną. Zadaniem jego jest umożliwienie i ułatwienie powstawania zdrowych jednostek gospodarczych. Normę tych jednostek wypracowuje nie społeczeństwo, lecz poszczególne typy, względnie indywidualia gospodarze, pielęgnują ją w sobie i utralają, względnie zmieniają pod naporem konieczności dostosowania się do zmiennych koniunktur rynkowych i technicznych. Apodyktyczne wystąpienie regulującej władzy może zawierać łatwo w sobie cechy szkodliwego rewolucjonizmu dziejowego. Zdrowy stan i produktywność jednostek składowych pozostaje zawsze celem społeczeństwa i jest ostoją jego zdrowia ekonomicznego i moralnego. (Str. 114).

Spoleczeństwo i państwo ma przede wszystkim jedynie a wielkie pole działania w popieraniu i rozwoju całokształtu nauk i umiejętności rolniczych. Wzmocniona wiedza bowiem jedynie może przyczynić się do racjonalnego rozwiązywania zagadnień agrarnych z korzyścią tak dla jednostek, jako też i dla społeczeństwa.

To cenne studjum prof. Schramma polecamy gorąco wszystkim, których sprawy agrarne interesują bądź bezpośrednio, bądź tylko pośrednio.

St. Pawlik.

Z działalności władz i inst. roln.

Konferencja w Ministerstwie Rolnictwa i D. P. Dnia 6 lipca b. r. odbyła się pod przewodnictwem Ministra Rolnictwa p. Jerzego Gościckiego konferencja przedstawicieli organizacji rolniczych, która obradowała nad przedstawionym jej przez Rząd projektem ustawy o Państwowej Radzie Rolniczej, dalej nad rządowymi projektami organizacji wywozu artykułów rolniczych i zaopatrzenie rolnictwa w nawozy i surowce w najbliższej kampanji, wreszcie w sprawie Izb rolniczych.

Konferencja zaakceptowała pierwsze 3 projekty i oświadczyła się za wycofaniem przedłożenia rządowego o Izbach Rolniczych z motywów zasadniczej natury.

Szczegółowo sprawozdanie obrad zamieścimy osobno; na razie zaznaczymy tylko, że konferencja odznaczała się doskonałym przygotowaniem i niezwykle rzeczowym przebiegiem i że zapewnienie p. Ministra Gościckiego, według którego zamiarem Rządu jest stałe utrzy-

mywanie kontaktu z organizacjami rolniczymi, spotkało się z ogólnym uznaniem.

Nowi członkowie honorowi Towarzystwa Gospodarsk. Wschodniej Małopolski we Lwowie. Na LIII Zwyczajnym posiedzeniu Rady Ogólnej Towarzystwa Gospodarskiego Wschodniej Małopolski, jakie się odbyło we Lwowie dnia 5 lipca b. r., zamianowano przez akklamację członkami honorowymi JW. PP. Felicję hr. Skarbkową, oraz Wiktora Czarkowskiego-Golejewskiego. Pierwsza, ofiarowawszy Towarzystwu Gospodarskiemu folwark w Bieńkowej Wiszni, umożliwiła założenie taniej produkcji drzewek owocowych na wielką skalę, połączonej z kursami sadowniczymi, drugi również zasłużył się jako hojny ofiarodawca, powierając Towarzystwu Gospodarskiemu folwark Zagrobelę pod Tarnopolem, dla utworzenia taniej zakładu rolniczo-doświadczalnego, połączonego ze szkołą rolniczą.

Wykaz doświadczeń wiosennych założonych przez Centralę Doświadczalną w roku 1923.

Instytucja powyższa zorganizowała następujące próby polowe, przez:

1 Sekcję Doświadczalną Tow. Gosp. Wschodniej Małopolski u większej własności:

- 1) Okręg. Tow. Gosp. Stanisławów, (Stasiowa wola i Kurów).
- 2) Okręg. Tow. Gosp. Przemyśl, (Lesko, Grochowce, Bochórzec i Komarowice).
- 3) Okręg. Tow. Gosp. Jarosław, (Rozbóz i Niżalce).
- 4) Okręg. Tow. Gosp. Tarnopol, (Mużyłów i Bucniów).
- 5) Okręg. Tow. Gosp. Sambor, (Bieńkowska Wisznia).
- 6) Okręg. Tow. Gosp. Czortków, (Burakówka i Zwiniacz).

u małej własności:

- 1) Okręg. Tow. Gosp. Stanisławów w Kole Gosp. Tomaszowce i Wolczków,
- 2) Okręg. Tow. Gosp. Sambor, w Kole Gosp. Olszanik, Batorszczyna, Biskowice, Brześciany, Wolica polska, Rogózno i Olszanik wieś.
- 3) Okręg. Tow. Gosp. Przemyśl, w Kole Gosp. Kosienica i Tyrawa wołoska.
- 4) Okręg. Tow. Gosp. Jarosław, w Kole Gosp. Jarosław, Sieniawa, Radymno, Łowce, Zarzecze, Pruchnik i Przeworsk.
- 5) Okręg. Tow. Gosp. Złoczów, w Kole Gosp. Jarczowce, Ryków i Różwola.
- 6) Okręg. Tow. Gosp. Stryj, w Kole Gosp. Żurawno.
- 7) Okręg. Tow. Gosp. Tarnopol, w Kole Gosp. Brzeżany.
- 8) Okręg. Tow. Gosp. Lwów, w Kole Gosp. Żółkiew i Beż.

Doświadczenia te obejmują próby nawozowe i odmianowe, według ogólnej przyjętej metodyki Centrali Doświadczalnej.

II. Sekcję Nasienną Tow. Gosp. Wschodniej Małopolski.

Doświadczenia konkursowe z odmianami zbóż jarych (owsa i jęczmienia) w następujących punktach doświadczalnych. 1) Szkoła rolnicza Bereźnica, 2) Zarząd Dóbr Bereże, 3) Szkoła Rolnicza Białokrynica, 4) Dyrekcja Ordynacji Przeworsk, 5) Bieńkowa Wisznia, 6) Zarząd Dóbr Zagrobla, 7) Zarząd dóbr Borsuki, 8) Dyrekcja Dóbr Komarno, 9) Zarząd Dóbr Komarowiec, 10. Ferma Doświadczalna Niżatyce.

Poza wymienionymi doświadczeniami konkursowymi z odmianami zbóż jarych prowadzi Sekcja Nasienna doświadczenia konkursowe z odmianami ziemniaków w 2 punktach (Bieńkowa Wisznia i Niżatyce), doświadczenia z odmianami kukurydzy i końskiego zębu (Koszyłowce i Niżatyce), obserwacje nad poszczególnymi odmianami zbóż jarych od IV-tego odsiewu do oryginalnego (Grochowce i Koszyłowce), następnie w Koszyłowcach porównanie odmian tytoniu, oraz nasion ogrodniczych (Koszyłowce i Bieńkowa Wisznia).

III. Stację chemiczno-rolniczą w Dublanach.

Doświadczenia nawozowe w następujących Zarządach Dóbr:

1) Dziewiężyce, 2) Horodenka, 3) Podniesztrany, 4) Bachorzec, 5) Wyuczka, 6) Grochowce, 7) Zadubrowce.

IV. Stację hodowli roślin w Dublanach.

Doświadczenia porów. z odmianami owsa w

1) Nilowcach, 2) Radziechowce, 3) Łukawicy górnej.

V. Małopolskie Towarzystwo Rolnicze we Lwowie.

Doświadczenia u członków Kółek Rolniczych w następujących Kółkach Rolniczych:

Wólca dolna, Lubienie, Jałowce, Łuczka, Dawidów, Sądowice, Krymidów, Świrz, Krościenko, Sielec, Zarębie-Słazcy, Pawlikowska, Złotniki, Issaków, Kościejów, Krotoszyn, Niżniów, Łany, Hanunin, Grabówka, Białobóżnica, Kukułkowie, Landestreu, Orszakowce, Sasów, Królin, Stryjówka, Doliniany, Tolszczów, Nowy Czerniów, Żółezów, Radwanów, Wolica Polska, Brześciany, Kolonia, Orzechowce, Kalwarja. Laszki górne, Delejów, Chodaczków wielki, Kadubiska, Zalesie, Jezierzany, Biały Potok, Zatoka, Przedmieście czerlańskie, Waręż wieś, Zabcze, Skomorochy stare, Średnia, Felsztyn, Laszki mурowane, Pobużany, Łany niemieckie, Zagrobla, Chomy jankowieckie, Czernielów mazowiecki, Poczapięcie, Petryków, Kosztowa, Wyszatyce, Żurawica, Trójczyce, Lisko, Woronica, Dębniaki, Narol wieś, Sirusów, Okniany, Dębki, Potyliz, Wicyn, Kupczyńce, Bajkowie, Biała, Czortkowska, Niemirów, Miakszyn, Capowce, Jezierzana, Bogdanówka, Horodyska, Narażów, Błazew Górna.

Doświadczenia te obejmują kwestję 1) nawożenia pod ziemniaki, 2) posy-

powego nawożenia azotniakiem, 3) nawożenia łąk, pastwisk i koniary, 4) nawożenia pod owies, jęczmień i pszenicę jara, 5) doświadczeń odmianowych.

Powyższe sprawozdanie nie wyszczególnia punktów doświadczalnych, w których swe doświadczenia prowadzi Małopolskie Towarzystwo Rolnicze we Lwowie, ponieważ wykaz tych punktów został podany do publicznej wiadomości w nrze 18 *Przewodnika Kółek Rolniczych* z dnia 6 maja b. r.

VI. Stacja botaniczno-rolnicza we Lwowie w omawianym sezonie żadnych doświadczeń nie prowadziła, z powodu reorganizacji i przygotowywania stałego obiektu doświadczalnego na Czarnohorze.

Inż. Lityński Marjan.

Wieści rolnicze z kraju i zagran.

Wystawa rolniczo-przemysłowa we Włodawku. Na placach i w salach szkoły tech. odbędzie się w czasie od 15 do 19 sierpnia 1923 r. we Włodawku I-sza kujawska wystawa rolniczo-przemysłowa.

Okazy na wystawie rozmieszczone będą podług następujących działów: żywy inwentarz, ogrodnictwo, leśnictwo, przemysł domowy, praca społeczna, przemysł metalowy, przemysł elektrotechniczny i oświetlenia, przemysł włókienniczy, konfekcyjny i kuśnierski, przemysł garbarski, szewski i rymarski, przemysł papierniczy, litograficzny i księgarski, galanteria i zabawki, wyroby z drzewa i wikliny, wyroby ceramiczne, szklane i kamienne, wyroby precyzyjne, przemysł chemiczny, artykuły szczeniowe i powroźnicze, artykuły spożywcze i używcze, budownictwo i inżynieria, dział reklamy, propagandy i różne.

Informacji udziela biuro wystawy — Włodawek, ulica Kaliska nr 1.

Międzynarodowa organizacja rolników. P. Wiktor Boret, były francuski minister rolnictwa i wybitny parlamentarzysta, dał szeroką inicjatywę mogącą żywo obchodzić rolników, wzywając ich bowiem do pracy nad stworzeniem międzynarodowego porozumienia, obejmującego rolników wszystkich krajów. Idea ta rozwinięta w konferencji, wygłoszonej na kongresie rolniczym w Spaa 1922 r., uzyskała ogólny poklask.

P. Boret wychodzi z założenia, że źródłem obecnego chaosu ekonomicznego jest przerost nieusprawiedliwiony przemysłu i finansjery z pokrzywieniem drugiego zasadniczego czynnika życia gospodarczego, jakim jest rolnictwo. Jedynie przywrócenie rolnictwu i rolnikom należnej im roli w życiu państwem i międzynarodowem, rozwiązać może kryzys obecny i odbudować zachwianą równowagę gospodarki światowej. P. Boret jest przeciwnikiem wszelkiej hegemonii, a więc i hegemonii rolnictwa. To też idea międzynarodówki zielonej, dążącej do su-

premacji politycznej klasy włóściańskiej, nie znajduje w nim zwolennika. Wskazuje on na to, że pomimo zaciętej nieraz walki wewnętrznej, istnieją pomiędzy interesami przemysłu i proletariatu fabrycznego niezaprzeczone i liczne punkty styczne. Wspólnotę pokrewną, lecz w większym jeszcze stopniu upatruje on pomiędzy interesami wielkiej i małej własności, oraz robotników rolnych. Sprzecznosci i tarcia pomiędzy nimi dadzą się łatwo usunąć zapomocą odpowiednich reform społecznych. Zgodność interesów jest w tym przypadku bez porównania silniejsza od różnic i sporów. Ale rolnicy dotychczas odgrywali w życiu narodem i międzynarodowem rolę bierną, podrzędną. To też przez organizację wszystkich sił i kategorii rolników (fachowych, społecznych i politycznych) w każdym kraju należy umożliwić poprawę bytu i zyskać należne warunki rozwoju i wpływu rolnictwa na prowadzenie polityki ekonomicznej i ogólnej danego państwa.

Poradnik gospodarczy.

Odpowiedź na pytanie 88, w sprawie użycia hreczki na nawóz zielony. — Na nawóz zielony nadają się szczególnie rośliny motylkowe jak łąbiny, groch, wyki, koniuczyna i t. p., posiadające — dzięki symbiozie z bakteriami — zdolność wiązania azotu powietrza, a tem samem wzbogacania ziemi w ten cenny pokarm roślinny. Zdolności tej hreczka nie posiada, ztąd też znaczenie jej jako nawozu zielonego jest niewielkie, ogranicza się bowiem tylko do wzbogacania ziemi w próchnicę. Poza tem hreczka jako nawóz zielony oddziaływać korzystnie na oczyszczenie ziemi z chwastów.

Odpowiedź na pytanie 89, w sprawie wyniszczenia gorczycy polnej. Gorczyca polna (*Synapis arvensis*) oraz pszczołak (*Raphanus Raphanistrum*), bardzo zbliżone do siebie wyglądem, a różniące się głównie kolorem kwiatu, który u pierwszej jest ciemno żółty i posiada przylegające płatki kielicha, są bardzo pospolitymi chwastami, które wyniszczyć można tylko staranną uprawą roli i roślin, w szczególności uprawą okopowych, mieszanek na zielono, zasiewem zbóż w szerokie rzędy, do obrabiania, wczesną podorywką ściernisk i wogóle staranną uprawą mechaniczną, zwłaszcza zaś orką pod zimę. Bezpośrednio chwasty te niszczyć można spryskiwaniem w dniu słonecznym roślin 2% roztworem siarczanu żelaza jak tylko rośliny wypuszczą 4-ty listek. Poza tem starac się należy siać ziarno, dobrze od nasion tych chwastów oczyszczone. Walka z chwastami tymi jest bardzo uciążliwa z powodu ich bardzo łatwego wysiewania się.

Odpowiedź na pytanie 94, w sprawie tepienia szczurów. Z własnego dwukrotnego doświadczenia wiem, że jedynym pewnym sposobem pozbycia się szczurów są koty. Jeżeli idzie o lokal zamknięty, zamykać 2 koty (normalnie zresztą żywno) — jeżeli o foliark, trzymać więcej kotów, choćby wolno chodzących.

Na truciźnie szczury do tygodnia się poznają i jeśli jej nie będą — ioxteriję niepokoją je tylko w dzień i okolicznościowo, a koty w dzień i w nocy i zawodowo. A idzie właśnie o bezustanne niepokojenie, wskutek którego szczury zupełnie opuszczają po pewnym czasie lokal lub cały foliark.

Dr. L. M.

II Odpowiedź na pytanie 94. Najradkalniej tępi się szczury bakcykami ty-

fusowymi, co mogą poradzić z własnego doświadczenia.

I. T.

Odpowiedź na pytanie 96. Poglądowe tablice traw dla celów naukowych nabyć można w Towarzystwie Gospodarskim Lwów, Kopernika 20, w cenie 100.000 mk za komplet składający się z 9 tablic papierowych.

Odpowiedź na pytanie 99. W sprawie sposobu przechowywania jaj na zimę.

Najlepszy sposób przechowywania jaj na zimę jest w szkle wodnym (krzemian potasowy lub sodowy).

Szkló wodne rozcieńcza się rozmaicie, najlepiej jednak użyć roztworu 1 litra szklá wodnego z 10 litrami wody, co wystarczy na zalanie 140—150 jaj.

Z dobrym skutkiem używać można rzadszych nawet roztworów bo 3 prc, a więc 30 litrów wody na 1 litr szklá wodnego, albo też i gęstszych niż 10 prc.-ych.

Jaja mające się zakonserwować w szkle wodnym układa się w odpowiednich naczyniach i zalewa się roztworem tak wysoko, by powierzchnia płynu przewyższała przynajmniej o 1 cm górną warstwę jaj.

Naczynie dane ustawia się w miejscu chłodnym. Jeżeli zauważy się ubytek wody skutkiem parowania, trzeba dolać świeżą, w przeciwnym bowiem razie roztwór szklá wodnego mógłby zmienić się w gęstą galaretowatą masę, która z czasem rozpada się i przez powstałe w ten sposób szczeliny ułatwiałoby przystęp powietrza do jaj.

Jeżeli przy konserwowaniu jaj zachowa się wskazane powyżej środki ostrożności, to używając do tego celu szklá wodnego w 10 prc.-wym rozczeniu można jaja przechować w dobrym stanie przez czas kilku miesięcy.

Odpowiedź na pytanie 101, w sprawie komasacji gruntów.

Projekt odnośnej ustawy o scalaniu gruntów ornych będzie w najbliższej przyszłości zatwierdzony przez Sejm. Ważniejsze jego szczegóły przedstawiają się następująco:

Scalaniu będą podlegały grunty rozdrobione i rozmieszczone w szachownicę (działki jednego właściciela oddzielone od siebie działkami innych właścicieli), oraz grunty nadmiernie wężone (działki, których długość przewyższa szerokość 15 razy). Bezwarunkowo wyłączone będą lasy objęte planem gospodarstwa leśnego, grunty na których otwarte są kamieniołomy i kopalnie żwiru, wapna, piasku, gliny i t. d., grunty objęte zakładami górnictwami i hutnictwami, grunty objęte nadaniami górnictwami i naftowymi, oraz grunty, na których znajdują się zabytki historyczne. Wyłączone będą także grunty, o ile właściciel nie zgodzi się na scalenie, a to grunty zabudowane, grunty położone w obrębie miast i miasteczek, które przez swe położenie powinny być uważane za parcele budowlane, grunty mineralne, grunty stojące pod wodą (stawy), które służą do hodowli ryb, ogrody, sady prowadzone zawodowo — grunty torfowe racjonalnie eksploatowane, parki, zwierzyńce, oraz winnice i chmielniki o obszarze nie mniejszym 1/4 ha.

Mogą być wyłączone grunty, które wskutek swego położenia narażone są na większe niebezpieczeństwo jak uszkodzenie przez zasypianie, obrywanie, usuwanie i wylewy.

Wszystkie grunty podlegające scaleniu w obrębie gminy tworzą obszar scalenia. W razie potrzeby obszar scalenia obejmować może albo część gminy, albo kilka gmin. Każdy z uczestników scalenia otrzyma z obszaru scalenia za dotychczas posiadane działki, nową działkę, odpowiadającą wartości dotychczas posiadanych działek — gdyż wyjątkowo tylko są przewidziane dopłaty

różnicy wartości posiadanych działek a otrzymanej jednej działki i to tylko 3 procent wartości posiadanej przed scaleniem gruntu. (Oszacowano przypuścmy działki gruntowe gospodarza na 100 milionów marek, to w razie niemożliwego wydzielenia równoważnika w gruncie czy to z powodów technicznych, czy gospodarczych, musi otrzymać przy scalaniu nową działkę, wartości 97 milionów — i różnicę, t. j. 3 miliony mk).

Przy scalaniu gruntów będzie z urzędu przeprowadzona likwidacja wszelkich służebności, uregulowanie granic gmin, regulacja dróg i dojazdów, oraz meljoracja scalanych gruntów. Służebności, które wobec scalania stały się zbędne (przejazd, przechód, czerpanie wody, przegon), będą przy scalaniu zniesione. Koszty przeprowadzenia scalenia gruntów ponosić będą wszyscy uczestnicy scalenia w stosunku do obszaru ich gruntów, podlegających scaleniu.

Scalania gruntów mogą zażądać: 1) właściciele względnie posiadacze co najmniej 25 ha gruntów, położonych w obrębie jednej gminy. (W gminie posiadającej mniej niż 200 ha gruntów, wystarczy zgoda 1/10 właścicieli), 2) właściciele dóbr ziemskich, którego 25 ha gruntu są rozdrobione i rozmieszczone naprzemian z gruntami drobnych rolników, 3) z urzędu — w razie konieczności gospodarczych, np. wyprostowania granic gminy, powiatu, meljoracji i t. d. O wdrożeniu postępowania decydują Okręgowe Komisje Ziemskie. Czynnności nadzorcze przy scalaniu, oraz techniczne, wykonywują Urzędy Ziemskie, które jednak mogą techniczne wykonanie scalania oddać osobom prywatnym i spółkom fachowo uzdolnionym.

To i owo.

Witamina we winie. Paryski badacz L. Randoin i P. Portier umieścili szkic w *Bulletin soc. scient. d'hygiène alimentaire et d'alimentation ration de l'homme* który rzuca światło na ruch prohibicyjny i przeciwników tegoż.

Rozchodzi się tu mianowicie o witaminę, które tak w żywieniu ludzi jak i zwierząt nieposlednią odgrywają rolę.

Karol Richet podniósł na ostatnim fizjologicznym kongresie, że człowiek jest jedynym stworzeniem i pijącym się gotowanymi potrawami i pijącym sfermentowane napoje.

Ze względu, że proces fermentacyjny i przy wypieku chleba jest nader ważnym czynnikiem, doszli badacze powyżsi do przekonania, że widocznie to używanie produktów sfermentowanych odpowiada jakiejś instynktownej prężności potrzebie organizmu, że zatem ta powszechna skłonność jest tylko następstwem przyzwyczajania się do spożywania gotowanych środków żywności.

Jakkolwiek bowiem gotowanie zabija pasożyty i bakterie, ułatwia przechowywanie potraw i ich strawność, to jednak niszczy również tak cenne witaminę. Może więc używanie fermentujących płynów odpowiada instynktownej potrzebie szukania w nich tych elementów, które wskutek gorąca jakimś środki żywności poddajemy, tylko już w małej ilości lub wcale w nich się nie znajdują?

Jedna rzecz jest tu pewna: Winne grona i uzyskany z nich sok, dalej jabłka i gruszki są nader bogate w witaminę B i C, w drodze specjalnie te ostatnie. Pod B, rozumie się te witaminę, które wstrzymują w organizmie nerwowe zaburzenia, pod C takie, które działają przeciw skorbutowi.

Czy odnosi się to także do moszczu, wina i piwa?

To pytanie jest jeszcze do rozstrzygnięcia. Jeśli tym sfermentowanym napojom brak witamin, to należałoby stwierdzić w jakim czasie i wskutek jakich procesów znikają? Może możnaby w takim razie napoje te z uwzględnieniem zatrzymania w nich witaminów wytwarzać.

Badania stwierdziły u ptaków i gryzoniów, przy żywieniu karmą poddaną temperaturze do 130°C, zaburzenia jak kurcze, nierównomierny oddech, spadek temperatury, które jednak winem uśmierzone zostały. Dalszemi badaniami w tej sprawie należałoby się bardzo zainteresować.

Z rynków roln. kraj. i zagran.

Ceny nawozów sztucznych z dnia 13 lipca 1923:

- 1) Superfosfat kostny 26—20 za 100 kg około 200.000 mk i wżwyz loco fabryka.
- 2) superfosfat mineralny 15—17% około 200.000 mk loco fabryka.
- 3) tomasyna luksemburska 17—19% za 100 kg. 190.000 loco Kraków.
- 4) Tomasyna franc. 15—18% za 100 kg, około 200.000 mk loco Lwów.
- 5) Sól potasowa stassfurcka 40—42% za 100 kg 120.000 mk. loco Lwów.
- 6) Sól potasowa kałuska za 1 kg. 0% 2010 mk loco Kałusz.
- 7) Kainit kałuski za 100 cm loco Kałusz 2.200.000 mk.
- 8) Siarczan amonowy 20—22% za 100 kg 550.000—600.000 mk loco Lwów.
- 9) azotniak chorzowski za kg 0% 1 złp., za worek 1 złp. Przy zawartości 200% cena za 100 kg. 375.000 mk loco Chorzów.

Ceny ustosunkowano według zestawienia, otrzymanego z Banku Rolniczego S. A. we Lwowie i Syndykatu Rolniczego we Lwowie.

Komunikat centralnej targowicy na bydło we Lwowie.

Od 7 lipca do 14 lipca ca 1923 roku wynosił spęd: wołów 20 sztuk, buhai 22 sztuk, krów 249 sztuk, jałownika 133 sztuk, razem 424 sztuk; cieląt 658 sztuk, baranów — sztuk, świń mięsnych 889 sztuk.

Płacono za 1 kg żywej wagi: woły 11000 do 12000, 9500—10.800 Mk, buhaje 8000—10000, 7000—7800, 6000—6800 Mk, krowy 8000—10000, 7000 do 7800, 6000—6800 Mk, jałownik 8000—10000, 7000—7800, 6000—6800 Mk, cielęta 8500 do 10000 Mk, barany — Mk, świnię mięsne 11000—15000 Mk.

Siano 1 q: 65000—80000, słoma 45000 do 59000 Mk.

Notowania giełd zbożowych.

Ceny rozumieć należy w tysiącach marek polskich.

LWÓW (ceny za 100 kg, bez podatku spożywczego, loco stacja załadowcza).

18 lipca. Pszenica —, żyto małop. 235, jęczmień małop. brow. 285, owies małop. 400 hreczka —.

WARSZAWA (ceny za 100 kg, * loco stacja załadowcza, ** loco Warszawy).

13 lipca: Pszenica kongr. *520—510, żyto pozn. **335, jęczmień pozn. *300—295, owies pozn. **345.

POZNAŃ (ceny za 100 kg, loco Poznań wagonowo).

14 lipca. Żyto 250 — 275, pszenica —, jęczmień browarny 210—230, owies 270—280.

Usposobienie spokojne.

86

lat istniejący Magazyn pościeli białej

I. Drexler & Synowie Polecą

Lwów, plac Kapitulny I. 2.

378

Kołdry
Materace
Koce
Sienniki

Bielizna
Skarpetki
Pończochy
Reformy

Płótna
Szyfony
Zefiry
Perkale

Barchany
Specjalność:
WYPRAWY
ŚLUBNE

UBRANIA OBUWIE DLA SŁUŻBY

poleca z własnych warsztatów

JEDYNY KATOLICKI SKŁAD

**LWOWSKA
HURTOWNIA
KONSUMENTÓW**

Lwów, Romanowicza 11.

OBUWIE, UBRANIA, KURTKI,
BUNDY, RAGLANY, TRZEWIKI,
BUTY Z CHOLEWAMI, PŁÓTNA,
ZEJGI, PERKALE, WEŁNY.

1031-42

CHLEWIA RODOWODOWA WIELKICH BIAŁYCH ŚWIŃ ANGIELSKICH JANA KRZYSZTOFOWICZA

założona w roku 1900 — zarejestrowana
w roku 1908 importem przez Komitet Towarzystwa Gospodarskiego we Lwowie.

CENTRALA: Artassów p. st. kol. Kulików
FILJA: Rusiłów p. i st. kol. Krasne, Wsch. Małop.

dostarcza: KNURKI i LOSZKI
szczepione przeciw różycy w wieku
od 6 miesięcy

Obecny reproduktor I: „HISTON
SNOVMAN“ Vol. 39 — N. 1802 ur. 3/7
1921 import z Anglii chowu Chivers &
Sons Ltd w Histon Cambridge, zdobywca
wysokiej nagrody na wystawie
w Peterborough 1922. 912

ETERNIT CEMENT

1024-37

najlepsza dachówka azbesto-cementowa.

portlandzki, gips, wapno, papę dachową, cegły ogniotrwałe i murarskie, jako też wszelkich materiałów dostarczają natychmiast po cenach fabrycznych

Bracia KIRSCHBAUM

Lwów, ulica Unji Lubelskiej nr 11.

SKŁAD MASZYN

i narzędzi rolniczych
oraz maszyny do szycia

K. Haberstaub i A. Einhorn

Lwów, ulica Gródecka, nr 24.

1025-37

Przy zamówieniach i korespondencji prosimy powołać się na
OGŁOSZENIA W

„ROLNIKU“

FIRMA ANTONI UWIERA

LWÓW,
pl. Halicki 10.

POLECA: w olbrzymim wyborze
wszelkie towary bławatne.
988 **CENY UMIARKOWANE!**

NA SEZON JESIENNY

WSZELKIE NAWOZY POMOCNICZE JAK:

żuźle Thomasa belgijskie i śląskie,

superfosfat krajowy i zagraniczny,

siarczan amonu,

sole potasowe stassfurckie i kałuskie,

saletrę chilijską

DOSTARCZA

BANK ROLNICZY S. A. we LWOWIE i FILJA W JAROSŁAWIU.

P. T. Rolnicy zechcą zamawiać nawozy jak najwcześniej, aby zapewnić sobie dostawę punktualną i po cenach możliwie najniższych.

1190

NA LATO

PRZY WYJAZDACH w pole niezbędne płaszcze dla ochrony ubrania. :: ::
DLA SŁUŻBY FOLWARCZNEJ garnitury robocze, płaszcze laboratoryjne, fartuchy kowalskie i t. p.

DOSTARCZA: „ELLEN“ chrześcijański Zakład dla wyrobu bielizny, bluzek i t. p.
LWÓW, UL. CHORAŻCZYŃNY 11 a
937 Konto P. K. O. Nr. 149.520, adres telegramów „ELLEN“ Lwów.

PREMJA: PARYSKA TOALETA

może przypaść szczęśliwej prenumeratorce

„Świata Kobiecego - Recordu“

PREMJA ZOSTANIE WYLOSOWANA WE WRZEŚNIU.

„ŚWIAT KOBIECY-RECORD“

przynosi w każdym miesiącu 100 modeli sukien, bielizny i t. d., bogaty dział robót ręcznych, artykuły z dziedziny mody, życia towarzyskiego, kosmetyki, higieny, gospodarstwa domowego, teatru, i t. d. nowele i powieści. Wytworne a praktyczne to pismo kosztuje nr złp. —70, prenumerata kwart. 1'60 złp.

Numer okazowe wysyła na żądanie bezpłatnie

KSIĘGARNIA POLSKA B. POŁONIECKIEGO
WE LWOWIE.

1274

KSIĘGARNIA POLSKA B. POŁONIECKIEGO
WE LWOWIE

Poleca:

ŚWINIARSKI J. Praktyczne metody badania nabiału.
1923, str. 130 z 26 rys.

KRUPA F. Elementarz pszczelnicy. Str. 80 z 19 rycinami.

Rok założenia 1910.**Telefon 179.**

Żelazo, Blacha, Rury, Stal, Motory ropne i benzynowe,
Urządzenia młynskie, Obrabiarki do drzewa i metali,
Maszyny rolnicze, Turbiny, Transmisja, Pasy poleca:

„PILOT“ Spółka z ograniczoną poręką
LWÓW, UL. BATOREGO L. 4
KATOWICE, UL. WOJEWÓDZKA L. 50.

UWAGA: W sprawie żelaza, stali, węgla, koks należy
zwracać się do KATOWIC. 1130-52

NIEUSTAJĄCA WYSTAWA MASZYN
LWÓW, Leona Sapiehy 8.
KRAKÓW, F. Lord, Lubiec 1.

Wyłączne zastępstwo na Małopolskę, pierwszorzędnej fabr. maszyn młynarskich. **Walce, Perlaki** (Kaspy) różnych wielkości, oraz kompletne młyny gospodarcze, wykonujące zubrowanie zboża, pęczaku, perłówek grubą i drobną, kaszkę lupaną, grysik, mąkę razową i najpiękniejszą pyłowaną. Produkcja na dobę od 60 do 100 q, zależnie od gatunku przemiału. Potrzebny popęd 3 HP. Całkowity młyn można ustawić w jednej ubikacji o powierzchni 18 m². Montowanie trwa 3 dni. **Plugi Eberhardta** i wszelkie maszyny rolnicze, maszyny do obróbki drzewa etc. Zastępstwo fabr. **KRAWCZYK** w Zawierciu, pędnie i odlewy żelazne poleca ze swego składu. 1094-28-30

POCZĄTKÓW**JĘZYKA FRANCUSKIEGO**

w domu bez pomocy nauczyciela można
udzielić dzieciom, postępując się:

Podręcznikiem języka francuskiego wedle metody AHNA, opracowanym w sposób bardzo łatwy i zajmujący przez Dr. JOTMANN. Tysiące dzieci zawdzięcza zdobyte bez trudu początki francuskiego tej starej, a jednak nieprześcignionej — dzięki łatwości i prostocie — metodzie AHNA.

Podręcznik języka francuskiego wedle metody AHNA wysyła na żądanie za zaliczką 16.000— mk

KSIĘGARNIA POLSKA
B. POŁONIECKIEGO Lwów, Akademicka.

Drzewo opałowe
WĘGIEL-KOKS

górnolaski dostarcza po cenach konkurencyjnych dla przemysłu i opału domowego wagonowo i detalicznie

M. Krasucki
i **S. Baczewski**

1059-29

Spółka z ogr. odp.

Lwów, Rynek 30

Własne składy z torem przemysłowym
Lwów-Zniesienie.

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE
WE LWOWIE, UL. LWOWSKA L. 48; tel. 476 — teleg. „PION-LWÓW“**Ze Składow dostarczamy:**

wszelkie maszyny dla celów przemysłowych i gospodarczych,
kompletne urządzenia młynów, tartaków i t. p.,
materiały techniczne, budowlane, chemiczne, oleje i smary,
siarczany miedzi, t. zw. siny kamień, do celów rolniczych w beczkach od 100 kg.

1053-53

Dla dzieci do lat 10-ciu naj-
milszym podarkiem jest prze-
ślicznie dwubarwnie przez
Fr. Pautscha ilustrowana
książka W. Młodnickiej

„22 Powiastki“

Cena mk 14.400.—

Księgarnia Polska
B. Połonieckiego
we Lwowie.

LEN, KONOPIE

kupuje po najwyższych cenach, albo drogą
zamiany za **plótna, cągi i sukna**, dostar-
cza **paszy** do kieratów i młynów, jak rów-
nież różne wyroby powroźnicze.

Włocł. mech. „**Plótno**“ Ska z ogr.
tkalnia por.
LWÓW, Zimrowicza 20. 1000-36.

Zarząd dóbr Bełcze ma na sprzedaż bu-
haja 3-letniego, pełnej krwi czerwono-sro-
katego, rasy wschodnio-fryzyskiej. 1248-29

Gorzelnik-Dublańczyk, lat 30, poszu-
kuje posady od zaraz. Łaskawe zgłosze-
nia: Jan Ochota, Radziechów. 1163-29

Rowery i wszelkie części składowe do
tychże, opony, łańcuchy, sygnaly i t. p., po-
leca A. Friedfeld, Lwów, ul. Jagiellońska 9.
1004-26

Rządca dóbr, rolnik i leśnik, pierwszo-
rzędna siła, z wyższym wykształceniem,
zóny, w średnim wieku, zdrowy, silny i ener-
giczny, z wieloletnią praktyką w agronomii,
tudzież kulturze leśnej wszelkich systemów,
przyjme samodzielną posadę. Za pośrednictwo
wynagrodzi. Adres p. t. Rządca B. P. skrytka
pocztowa Medenice. Małopolska. 1180-29

„**Ajaks**“ młotki i bakki do kos, mo-
tyki wszelkich fasonów, sie-
kiery (ciesielskie, bednarskie, lasowe i inne)
młoty, kiloty, gracie dla cegielni, łańcuchy
gospodarcze (dla koni, krów, do naszelników,
wozowe), łańcuchy techniczne zwyczajne
i kalibrowane wyrabia masowo i dostarcza
ze składu

FABRYKA „AJAKS“

Lwów-Zniesienie. Telefon 918

Przeciw pożarom zabezpiecza najpewniej dobra
studnia wiercona z-pompą ssąco-tłoczącą, która
w razie ognia służy jako sikawka.

3-letnia gwarancja. — Dostawa natychmiastowa.
poleca PRZEDSIĘBIORSTWO WIERCENIA STUDIUM

Fr. DOMINIK LWÓW, Listopada 37.

MECHANICZNA TKALNIA

„LEN“

Spółka z ograniczoną poręką
LWÓW, ZAMARSTYNOWSKA 29.

Biura: Wybranowskiego 2.
Stacja kol. Lwów-Podzamcze.

Sortownie i magazyny: ul. Tkacka 17—29.

Telefon nr. 679. — Adres dla depezy:
1139 „Ktalnia Lwów“.

Ogłoszenia do „**ROLNIKA**“
przesyłać należy wyłącznie do
Administracji przy ul. **CHO-
RAŻCZYŃSKA**, l. 29, parter.
Przy zamówieniach i kore-
spondencji prosimy powołać
się na **OGŁOSZENIA W**

„ROLNIKU“

KRAWCZYNI SAMODZIELNA, poszu-
kuje na czas wakacji zycia w ziem-
skim domu na wsi. Warunki wedle umowy.
Łaskawe zgłoszenia do Administracji „Rol-
nika“ pod „**STEFANIA XX**“.

Rządca-ekonom, lat 36, zóny, ener-
giczny, szkoła rolnicza, kilkunastoletnia
praktyka w intensywnych gospodarstwach,
obeznany z kasowością, lasowością, budo-
wnictwem, z intensywnym żywniem bydia,
posiada chlubne świadectwa, poszukuje po-
sady rządcy-kontrolera od zaraz, lub 1 paź-
dziernika b. r. Łaskawe zgłoszenia pod „**Rol-
nik**“, Kolbuszowa. Poste-restante. 1281-31

Zboża siewne I, II i III odstwie zbóż
nasiennych, ozimych i jarych, kwalifiko-
wanych sprzedaje według unormowanych
cen giełdowych Zarząd dóbr Kurzany.
1283-34

Administrator-rządca Górnoślązak dłu-
goletnią praktyką w wielkich majątkach
z chlubnymi świadectwami obejmie posadę
zaraz lub później. — Łaskawe oferty „**K 1278**“
do Administracji „**Rolnika**“.
1278-29

Dyrekcja Dóbr Ks. K. Lubomirskiego Ho-
rodenka. Poszukuje biuralisty (biuralist-
ki) narodowości polskiej, wyzn. rzym.-kat.,
z ukończonym kursem buchalterji i prakty-
ką większych przedsiębiorstw. Oferty z
zapodaniem warunków oraz odpisy świa-
dectw skierowywać wprost pod powyższym
adresem. Zarazem poszukiujemy dwóch go-
rzelników; wymagania te same. 1280-29

Plug motorowy „STOCK“ najnowszej
konstrukcji, o 6 lemiszczach, w bardzo
dobrym stanie, sprzedaje Zarząd dóbr Bu-
rakówka, p. Bazar (koło Buczacza). 1261-30

ODDZIAŁ FABRYCZNY: w LUBLI-
NIĘ, ul. Browarna 2. — Składnice:
Borszczów, Łuck na Wołyniu, Ko-
łomyja, Milatyn Nowy.

Eksport Lnu, Konopi i Paku.

Wyrabia: płótna lniane, konopne
i bawełniane, ręczniki, obrusy, cągi
i t. p. oraz zamienia takowe za su-
rowce lniane i konopne.

Kupujemy len, konopie i przędzę i płacimy
najwyższe ceny.

Motory ropowe, pół-Diesle, Chris- toph'a 18, 23, 35, i 50 K. M.

poleca ze składu w Warszawie:

Towarz. dla przemysłu rolnego
Warszawa, Galeria Luxemburga 61,
tel. 221-44 i 247-54.

Skrót telegramów „**WARSZAWA-EMROT**“.
1276-30

Potrzebny uczeiw rolnik, do zastąpienia
właściciela w czasie siewów jesiennych
bieżącego roku. Zgłoszenia: Sykstuska 54.
I p., Abgarowicz, Lwów. 1269-29

Rządca rolnik lat 28, zóny, posiadają-
cy średnie wykształcenie i dłuższą prak-
tykę w pierwszorzędnich majątkach w Księ-
stwie, poszukuje posady w Małopolsce, od
1 października 1923. O łaskawe zgłoszenia
uprasza J. Gorny, Ordynacja Bełdów-Wron-
czyn, pod Modrze pow. Poznań — Zachód.
1271-30

Buhaja 2-letniego czerwono-srokatego ra-
sy wschodnio-fryzyskiej po imporcje
z Fryzji sprzedaje Zarząd dóbr Wola Piasec-
ka poczta Piaski koło Lublina. 1284-29.

Aparaty rektyfikacyjne
miedziane, wydajności od 100 do 400 litrów
na godzinę oraz

Aparaty gorzelnicze

miedziane i żelazne lane przepędzające 1200
do 4000 litrów zacieru na godzinę
poleca ze składu w Warszawie:

Tow. dla przemysłu rolnego
Warszawa, Galeria Luxemburga 61,
tel. 221-44, 247-54.

Skrót telegramów „**WARSZAWA-EMROT**“.
1277-30

Bibliografia książek rolniczych
podana przez

KSIĘGARNIĘ POLSKĄ

B. POŁONIECKIEGO WE LWOWIE:

Am Fischwasser.
KOCH, Leitfaden der Fischzucht.
WEBER-SANDAU, Teichwirtschaftliche Rente
BENECKE, Die Teichwirtschaft.
BORNE u. WALTER, Künstliche Fischzucht:
SCHUBART, Die Foralle und ihr Fang.
BORNE, Teichwirtschaft.
— Taschenbuch der Angelfischerei.
CLODI, Anleitung zur künstlichen Fischzucht
und Teichwirtschaft.
KOCH, Die Grundlagen für die Bewirtschaftung
insbesondere von Forellenbächen.
TUNG, Fischweid und Süßwasserleben im
Wechsel der Monate.
STAUDINGER, Anleitung zum Fischen im
Waldgewässern.

Lwowskie Biuro Handlowe
Z. MAJEWSKI
Lwów, ul. Kościuski I. 4
Telefon nr 160

dostarcza najtaniej dla celów przemysłowych i opału domowego węgiel górnośląski i dąbrowiecki oraz koks hutniczy, tylko najlepsze marki.

1152-53

Odlewy żelazne i metalowe transmisje, narzędzia, konstrukcje, cykularki i walce młyńskie wyrabia fabryka

Inż. B. SŁOWIK
Lwów, ul. Żółkiewska 94
Kupuje stare żelazo.

916

Rządca - gorzelnik,

dublańczyk z 10-letnią praktyką we wzorowych gospodarstwach, energiczny, sumienny, wytrawny hodowca bydła, znający się na uprawie buraków, pszenielnictwie i innych działach rolnych, z bardzo dobrymi świadectwami, żonaty, przyjmie posadę od 1 sierpnia b. r. lub później na ordynarję. Łaskawe zgłoszenia do Administracji „Rolnika” pod „Rządca-gorzelnik H. D. 1175”.

1175-27

WARSZTATY KOŁODZIEJSKO KOWALSKIE
i FABRYKA POWOZÓW

WŁADYSŁAW NEUMAN
i **WŁADYSŁAW BARAŃSKI**
RADŁOWICE

Stacja kolejowa, poczta i telegraf SAMBOR.

Wózki resorowe na 2 siedzenia z budą automobilową, oraz wszelkie pojazdy luksusowe i do codziennego użytku.

ODNOWIENIA NAPRAWY ZMIANY
669

Węgla i koksu
dostarcza wagonowo najtaniej
BIURO WĘGLOWE „ANTRAX”
LWÓW, BERNSTEINA 18.

886-40

WAGI wszelkich systemów wykonuje, naprawia i cechuje
FABRYKA WAG
BRONISŁAWA WEICHA
LWÓW, Gródecka 19. 1122-41

„KOSMOS”
SKŁAD MASZYN
ROLNICZYCH i PRZEMYSŁOWYCH
I. STARKMANN
LWÓW, Gródecka 47.
1087-30

SPAWALNIA

LWÓW, KRÓLA LESZCZYŃSKIEGO
(dzielnica Gródecka obok dworca kolej.).

przyjmuje wszelkie roboty wchodzące w zakres spojenia części złamanych, pękniętych lub uszkodzonych, jak kotły, tryby, zbiorniki, koła lane lub inne przedmioty z żelaza laneego, kutego oraz metali.

1161

Roboty z prowincji uskutecznią się odwrotnie.

LEN, KONOPIE, PRZĘDZĘ i KŁAKI

kupuje w każdej ilości i płaci najwyższe ceny, oraz przyjmuje do zamiany i wyrobu na płótno w swej tkalni włóciarskiej **WŁÓKNO** w KOMARNIE

1138-42 FIRMA

WŁÓKNO

LWÓW, Zamarstynowska 36.

Węgla i koksu GÓRNOŚLĄSKIEGO

dostarcza wagonowo wprost z kopalni, oraz codziennie w drodze reekspedycji ze Lwowa

BIURO WĘGLOWE 1112
WOLF KAHAN, LWÓW
Klonowicza 4, Jagiellońska 24.

Pracownia rymarsko-siodlarska
IGNACY BRENDEL

LWÓW, ul. Gródecka 25, poleca: zaprzęgi gospodarcze, robocze, oraz pasy transmisyjne po cenach konkurencyjnych. 1035-53

PIECE do wypieku pieczywa po dworach

buduje jedyna fachowa w Polsce firma

„POLSKI PIEC”

Wytwórnia pieców i przyrządów piekarsko-cukierniczych

W POZNANIU

ODDZIAŁ WE LWOWIE, ORMIAŃSKA 28.
1220

CHLEWIA ZARODOWA WIELKIEJ BIAŁEJ RASY ANGIELSKIEJ w Karolewie (ziemia warszawska) poczta Żychlin, stacja kolej. Pniewo.
:- Właściciel ZDZISŁAW KRZYWOSZEWSKI. :-

MASZYNY do wyrobu cementowych dachówek w rolkach i szynach z prasowaniami for-

1082-30

mami — wyrabia

Michał STEFANOWSKI

we Lwowie, ulica Warsztatowa I. 10 między ulicą Rycką a Kordeckiego.

„SPART” Sp. dla obrotu artykułami techniczn. Sp. z ogr. odp.

Lwów, ul. Kościuski 8. Tel. 709.
METALE: Aluminium, Cyna, Cynk, Miedz. Mosiądz i Ołów w postaci: BLACH, BŁOKÓW, DRUTU, RUR i KOMPOZYCJI. Urządzenia sanitarne: klozety, umywalnie, wanny, zbiorniki, rury żelazne. Części aparatów piwnych: pompyki do piwa, krany i t. p. Zakup starego ołowiu, mosiądzu, miedzi i t. p.

111-209

DO PODRÓŻY: KUFRY, WALIZKI,

torby, nesesery, oraz wielki wybór damskich torebek 1088-40

poleca specjalny magazyn wyrobów skórzanych i przyborów do podróży - - - - - **„NERPA”**

Lwów, Legionów 17 (Gmach Banku Ziem.)

CYWILNY INŻYNIER BUDOWY
GEOMETRA i BUDOWNICZY

inż.

Witold Jakimowski

wykonuje młyny, tartaki i wszelkie budowle.

Lwów, ul. Sykstuska I. 27.
1255

Inserujcie

w „ROLNIKU”!

Zakład MECHANICZNO - ŚLUSARSKI
FRYDERYK BOUREK

LWÓW, ul. Jakóba Hermana 14.

wykonuje dla rolnictwa, gospodarstwa, tartaków, młynów, gorzelni i przedsiębiorstw wszelkie roboty ślusarskie. :-

Specjalny wyrób przyrządów mydlarskich i maszyn na świece. 906

Przyjmuje zamówienia na knurki i maciorki wiosennego miotu, importowane w łonie matki po sztukach świeżo sprowadzonych wprost z Anglii. Na żądanie dostarcza z Anglii knurki i maciorki wielkiej rasy czarnej angielskiej. Bliższej wiadomości udziela się na pisemne zapytania lub też na miejscu. 1174-52

DACHÓWKA

trzciniowe, gips w beczkach. — **WŁASNE WYROBY:** słupów betonowych, rur betonowych, płyt chodnikowych, krawężników, drenów i dachówek cementowych. — **WYKONANIE ROBÓT KANALIZACYJNYCH.** —

Biuro handlowe dla sprzedaży materiałów budowlanych

TADEUSZA CZEKOŃSKIEGO we Lwowie, ul. Wałowa 11.

1191

Krajowy Zakład dla przemysłu Fabrycznego

„ROLINDUSTRJA“ S. A.

FABRYKA MASZYN MŁYŃSKICH

Lewandówka pod Lwowem

Biura — Lwów, ul. Fredry 9.

Telefon 653.

urządza MŁYNY HANDLOWE i GOSPODARCZE
FABRYKI KRUP, ŁUSZCZARNIE, SILOSY,
ŚPICHRZE ZBOŻOWE — wyłączne zastępstwo
fabryki maszyn młyńskich:

BRACIA SECK w Dreźnie

dostarcza TURBINY WODNE i buduje ZAKŁADY
O SILE WODNEJ — wyłączne zastępstwo Fabryki
turbin wodnych:

J. M. VOITH w St. Pölten

dostarcza LOKOMOBILE P A R O W E — wyłączne
zastępstwo fabryki lokomobil parowych:

R. WOLF w Magdenburgu

wyłączna, sprzedaż KAMIENI MŁYŃSKICH Fabryki:

1235

J. TRAPP w Pilźnie.

OFERTY i KOSZTORYSY BEZPŁATNIE.

„**ETERNIT**“ Prawdziwy słynny tupek azbesto-cementowy, patentu Ludwika Hatscheka, wyrabiany z najlepszego azbestu i cementu; najlepsze pokrycie, jedynie uznane bezsprzecznie za istotnie ogniotwale.

Dostawa tego bezkonkurencyjnego artykułu w każdej ilości na Wschodnią Małopolskę wyłącznie i jedynie przez firmę:

1127

HORSZOWSKI i Ska

Składy papy, wapna, gipsu, cementu, gontów, dachówek i wszelkich innych materiałów budowlanych.

LWÓW, Boularda 3. (boczna Batorego).

PASY TRANSMISYJNE skórzane, belgijskie i wiedeńskie, pojedyncze i podwójne oraz z sierści wielbłądziej różnych wymiarów jak również dla celów wiertniczych 300 x 14 mm, (Bohriemen).

PIŁY gatowe i cyrkularki Reimscheidowskie, smarownice „MOLLERUP“ i oliwiarki w wielkim wyborze — poleca Oddział techniczny firmy

Polska Spółka dla obrotu

--- towarowego ---

„**POLSOT**“

we Lwowie, ul. Szajnochy 2. Tel. 118.

887

FABRYKA MASZYN i ODLEWIA ŻELAZA

FERRUM, SPÓŁKA Z OGR. POR.

WE LWOWIE, ul. Żółkiewska 147

Stacja kolejowa PODZAMCZE.

Urządza i rekonstruuje

Gorzelnie — Rafinerje — Młyny i tartaki,

oraz wykonuje

wszelkie części transmisyjne i odlewy od najlżejszych do najcięższych według własnych lub nadesłanych modeli.

1063

KAŻDY PRZEZORYN ROLNIK WCZEŚNIE
ZAMAWIA NASIONA DO SIEWÓW!

Nasiona oryginalne kwalifikowane: **ŻYTA:** „KAZIMIERSKIEGO“, **PSZENICE:** „KONSTANCJI“ odmian bardzo plennych, zimotrwałych, odpornych na wyleganie, nagrodzonych Dyplomem M. T. R. poleca:

„**SELECTA**“ ZIEMIAŃSKA SPÓŁKA HODOWLI NASION
I ZBÓW W KAZIMIERZY WIELKIEJ.

Na żądanie przesyła się gratis próbki ziarna i kłosów, monografie i dane z doświadczeń porównawczych na Stacjach Doświadczalnych. — Zamówienia przyjmowane są już od 1-go lipca na warunkach bardzo przystępnych. — Ilości do 300 kg wysyła się za zaliczeniem kolejowym. — Uprasza się o podawanie dokładnych adresów i stacji odbiorczych.

Tylko szlachetne ziarno może wydać duże plony!
Doświadczenie jest najlepszym wskaźnikiem i doradcą!
1239-27, 29

Fabryczne biuro sprzedaży wapienników

J. Wolgner w Komarówce.

WAPNO pierwszej jakości kupieckie i budowlane w ilościach wagonowych z gwarancją załatwiania do 10-ciu dni, mniejsze ilości, oraz wapno gaszone, posiadamy na składzie.

Szyny normalnotorowe (używane) na bocznicie lub do budowy. Zdane do użytku okucia i części wozów: osie, obręcze i t. p., oraz do wyrobu żelaza kowalskiego, dostarcza i posiada na składzie:

1080-30

Inż. DUNIN i ZIELIŃSKI Ska handlowo-przemysłowa

Lwów, ulica Zamarstynowska Nr 11, róg placu Misjonarskiego.

Ważne dla uzdrowisk, pensjonatów, restauracyj, dworów, składnic, kólek rolniczych.

PIWO ŻELAZISTE przewyborne w smaku przy temperaturze pokojowej, pasteryzowane, więc nie ulega zepsuciu i nadaje się do przechowania. **Oczyszcza krew, utrzymuje organizm w zdrowym stanie, polecany zwłaszcza dla niedokrewnych i rekonwalescentów, jako środek niezawodny w kuracji tuczającej.**

Zamówienia przyjmuje: **Fabryka W. DRZEWICKIEGO,**
LWÓW, UL. JABŁONOWSKICH 2.

Wyłączni zastępcy poszukiwani

Poniżej przytaczamy jeden z wielu najnowszych listów i orzeczeń:

SZPITAL MIEJSKI.

Poznań, dnia 30 marca 1923.

Dla Firmy W. DRZEWICKI

Lwów, ulica Jabłonowskich 2.

Pиво żelaziste, wyrobu W. Drzewickiego, Lwów, zawierające w litrze 0,3 gr żelaza, podawaliśmy kilkunastu chorym w tutejszym szpitalu. Najlepsze wyniki spostrzeżliśmy u uzdrowieńców po przebytych dłużej brzuszny i płonicy, także u osób młodych (będących w wieku pokwitania) z niedokrewnością, w przypadkach błędnicy. Również w niedokrwiłości, będącej w związku z początkowymi zmianami w szczytach płucnych. Działanie ogólne wzmacniające! Poprawę apetytu, korzystne oddziaływanie na obraz krwi, w formie wyraźnego zwiększenia ilości hemoglobiny, zauważono w każdym z wymienionych wypadków.

Dr medycyny **Włodzimierz Graffstein**
Sekundaryjusz stacji wewnętrznej szpitala miejskiego w Poznaniu.

1158-95

Motory elektryczne

dynamomaszyny, telefony, ŻARÓWKI
OSZCZĘDNOŚCIOWE, przewodniki,
materiały elektrotechniczne

poleca po cenach najniższych firma:

Henryk Sonnenschein

790 Lwów, ulica Sienkiewicza I. 8.

Polskie Towarzystwo Budowlane S. A.

CENTRALA:

Lwów, Kościuszki 6.

ODDZIAŁ:

Warszawa, Wierzbowa 9.

ODDZIAŁ:

Katowice, Beaty 6.

Wykonuje wszelkie roboty, wchodzące w zakres budownictwa lądowego i wodnego.

998-III

FOTOGRAFICZNE - APARATY -

i przybory, 1090-30

wielki wybór i zapas poleca

JAN BUJAK

Lwów, Kopernika 4.

Spółka Przemysłowa Handlowa „TEWENRO“
Spółka zarej. z ogr. odpow. Lwów, ul. Kościuszki 3. Rachunek bieżący: BANK ZIEMIAN S. A. Lwów, Kopernika 4.

Adres tel.: „TEWENRO“ - LWÓW, Kościuszki 3
dostarcza maszyny i artykułów technicz. dla wszelkich gałęzi przemysłu, oraz artykułów budowlanych.

Dostawia węgiel z pierwszorzędných kopalń. Kupuje i sprzedaje tereny naftowe i udziały w brutto. ODDZIAŁ ROLNY: Kupuje i sprzedaje ziemiopłody, siano, słomę i t. p. 999-II

Wykonuje najwytworniejsze modele kostiumów, płaszczy i sukien francuskich i angielskich salon krawiecki

Józefa DUDKA

we Lwowie, ul. Kopernika 1.

Pasaż Mikolascha.

Tel. 933.

994

PRACOWNIA TAPICERSKA

oraz

SKŁAD MEBLI
B. MATOUS i F. ZDEBSKI

Lwów, Leona Sapiehy 45 (sklep narożny)

wykonuje wszelkie roboty w zakresie tapicerstwa wchodzące szybko, tanio i solidnie oraz posiada na składzie rozmaite meble

1007-II-35

Oleje maszynowe, cylindrowe, motorowe i samochodowe, **Tovotte'a** tłuszcz techniczny, Smar do wozów, Ter gazowy, Karbid zagraniczny, Cement oraz inne artykuły budowlane — poleca

EHRlich i REIFER s-ka handlowa
945-II-33 we LWOWIE, ul. Kołłątaja 8.

Adres telegr. „KOSMOS“ Lwów.

Telefon 747.

WELO - ALUMINIUM

KATOWICE, ul. Ogrodowa L. 2.
ZASTĘPSTWO NA CAŁĄ MAŁOPOLSKĘ
LWÓW, ul. Kopernika nr 42 b.

Składnica fabryczna firmy
Continental-Industrie

Tow. Akc. w Darnaszczacie.

Poleca tylko hurtownie wszelkie naczynia aluminiowe kuchenne i turystyczne, kompletne wyprawy kuchenne dla kawiarni, restauracji i pensjonatów. Cenniki na żądanie.

1097-XXIX

Na wakacje. Floberty z najlepszych fabryk, **Revolwery, Strzelby** oraz przybory myśliwskie poleca

PRACOWNIA I MAGAZYN BRONI

ST. KOPCZYŃSKIEGO

LWÓW, PLAC BERNARDYŃSKI L. 3

1155-29 Ceny konkurencyjne.

WĘGIEL KOKS

dla gorzelni, młocarni, młynów
- ssąco-gazowych etc. -

dostarcza firma:

GUSTAW FRIEDMANN

WE LWOWIE,

ul. Leona Sapiehy 49 — Telefon 748.
940-II

GAZĘ MŁYNARSKĄ

oryginalną szwajcarską po cenach BEZ-KONKURENCYJNYCH poleca

M. WEINREB ul. 3-go Maja 11 a.
wylączna sprzedaż Szwajc. Fabryki Gazy Jedw. w Zurychu dla marki Dietrich Schindler.
1184-II

Okucia budowlane, gwoździe, śruby, narzędzia ręczno-koździelnicze

poleca

Handel towarów żelaznych

**K. PASZANDA &
K. TOCZYSKI**

Lwów, Kochanowskiego I. 1
(Róg Pańskiej).

1244-27-II

WAPNO W BRYŁACH z gwarancją GIPS MURARSKI I GIPS MODELOWY Z GLINNEJ NAWARJI

znany z dobroci, sprzedaje z własnych przedsiębiorstw
po cenach umiarkowanych firma

„PLUTO“ Lwów, ulica Sykstuska L. 43 a.
DOSTAWA NATYCHMIĄSTOWA! 1182-30

Zakłady foto - chemigraficzne

Lwów, ul. Zimorowicza l. 14

dawniej lokal „Tęczy“

Wykonuje tanio solidnie: klisze drukarskie dla pism, ilustracje cenników i reklamy, Vegrografia i planodruk.

1091-21-11-39

NOWO OTWORZONE Zakłady techniczno-handlowe

„POTĘGA“

Lwów, ul. Gródecka 47.
polecają wszelkie artykuły techniczne, narzędzia, maszyny przemysłowe, oleje i smary.

Ceny konkurencyjne! 1290-33

AUTOMOBILIŚCI! - - - - MOTOCYKLIŚCI!

Rocznik Automobilklubu Polski 1923.

Niezbędne vade-mecum automobilisty, który znajdzie w nim: wszystkie ustawy dotyczące się automobilizmu, wzory i tablice do obliczania danych niezbędnych dla automobilisty, informacje co do miejscowości i stanu dróg, poradnik techniczny, mapę automobilową itd. — Format poręczny, oprawa płócienna.

Nowoczesny Motocykl

Kpt. ST. SZYDELSKIEGO

z 111 rysunkami i 1 tablicą. Podręcznik teorii, budowy, obsługi, rozbiórki, naprawy oraz jazdy motocyklem. Zapoznaje z najnowszymi typami motocyklu. Format kieszonkowy.

Księgarnia Polska

B. POŁONIECKIEGO
WE LWOWIE. 903

WYPRÓBOWANA przez Stacje Rolnicze najlepsza BAJKA.

„USPULUN“ zabija i niszczy wszelkie szkodniki nasion zbóż a

pobudza i przyspiesza proces kiełkowania. Ochronia przed wymarzeniem roślin i podnosi zbiory. W uznaniu ważności stosowania Uspulunu w naszym gospodarstwie rolnem zwolniona od cła przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych. — Do nabycia we wszystkich Towarzystwach i Spółkach rolniczych, jakoteż

U ZASTĘPCY na POLSKĘ:

JÓZEF KARRACH, LWÓW, Kościuszki 18.

1291-35

Gazę młynarską słynnej marki

„ALBERT WYDLER“

szwajcarskiej fabryki gazy jedwabnej w Zurychu. Wyłączna sprzedaż i zastępstwo

ALEKSANDER WEINREB

LWÓW, PL. KRAKOWSKI 11.

1297-31

NAWOZY SZTUCZNE

superfosfaty, tomasynę, siarczan amonu, sole potasowe, oraz wszelkie inne środki nawozowe poleca:

Marjan Szyf
Kraków, XXII.

Wyłączny przedstawiciel na Małopolskę i Śląsk Cieszyński największych polskich fabryk:

Chemiczna fabryka Sp. Akc. dawniej KAROL SCHARFF. i Ska w BOGUCICACH pow. Katowice.

Fabryka produktów chemicznych, LIBAN

Ska Akc., Kraków, — Podgórze.

1287-31

Były żołnierz wojenny, Polak, kawaler, lat 24, z 5 kl. gimn., piszący na maszynie, z ładnym rękopisem, poszukuje posady pomocnika kancelaryjnego rachunkowego za wikt i skromne wynagrodzenie Z. E. Ławoczne. 1293

Auto 4-osobowe Chevrolet 24 H P starter, dynamo, akumulatory, sprzedaje Zarząd dóbr Siemianówka, p. Szczerzec.

Fryzki dwie jałowki 2-letnie czarno-srokatę po importach po 114 złp. **Siementalery** buhajki roczne po 1 złp. za kg żywej wagi loco stajnia. **Konie wyjazdowe** para kasztanów 8-letnich walców dobrze dobranych 160 cm bez błędów. Sprzedaje Zarząd dóbr Jana Krzysztofowicza Artassów, p. Kulików. 1296-31

Zarząd dóbr Beremiany p. loco st. kol. Pyszkowce, ma na sprzedaż jęczmień ozimy zaaklimatyzowany od 3 lat na Podolu po cenie 10 proc. powyżej ceny targowej. 1289-30

Siewnik kombinowany Melichara 16-rzędowy, nieużywany, fabrykat przedwojenny, na sprzedaż Lwów, Sakramentek 34. Wiadomość Dr. Majewski, Rawa Ruska. 1288-30

GANZ

Zakłady elektryczne i mechaniczne w Polsce Sp. Akc.

Oddział we Lwowie

ul. Legionów 3, II p.

Walce młyńskie,
Leobersdorfskie Motory Diesla,
Maszyny elektryczne. 794

ODDZIAŁ MASZYNOWY Anglo-Węgierskiego Banku T. A. LWÓW, BRAJEROWSKA 5.

dostarcza:

prawdziwe motory ropne Diesla z kompresorami na bardzo dogodnych warunkach, kompletne urządzenia młyńskie, walce młyńskie Ganz, łuszczarki i perlaki stałe na składzie,

kompletne urządzenia gorzelniarne i rektyfikatory, likiernie, krochmalarnie, syropiarnie, drożdżarnie i wszelkie maszyny do przeróbki owoców na marmeladę i alkohol słynnej fabryki węgierskiej dla wyrobów chemicznych,

kompletne urządzenia tartaków i wszelkie maszyny do obróbki drzewa, wszelkie maszyny drukarskie i introligatorskie. 1295-31

WAŻNE DLA GORZELŃ

Fabryczny skład armatur i artykułów technicznych

„WENTYL“ LWÓW, ul. Gródecka 36.
Telefon 737. 993

ARMATURE do kotłów, maszyn parowych, gorzelń, browarów i rafinerji. WENTYLE, kurki, wodowskazy, manometry, smarownice i oliwiarki. RURY gazowe, wodociągowe, kotłowe i łączniki. METALE, rury, blachy, pręty miedziane i mosiężne, kompozycja, cyna angielska i szlaglot. PASY popędowe, skórzane i z sierści wielbłądziej. WĘZE pariane, gumowe i spiralne. USZCZELNIENIA „Klingerit“, „Moorit“, pakunki azbestowe, grafitowe i kopopne. SMARY i oleje do maszyn. PŁY gątrowe leśne i cyrkularne, oraz - - wszystkie inne artykuły techniczne dla wszystkich gałęzi przemysłu. - -

KILIMY**GLINIAŃSKIE****WE WIELKIM WYBORZE**

756-93

POLECAJA

BRACIA HEGEDÜSS**LWÓW**FILJA: **Kraków, Szlak 61.**   CENTRALA: **Kopernika 23.****Pierwsza Fabryka WYROBÓW
KOSZYKARSKICH**

poleca

Meble ogrodowe, werandowe, biurowe, salonowe fotele, kanapy, krzesła, bujanki, łódeczka, kosze podróżne, walizy, kosze na kwiaty, kasety rafiowe i rzeźbione oraz

**LEŻAKI I HAMAKI
BRACIA HEGEDÜSS**Kętrzyńskiego 11 — **Lwów, Kopernika 23,**Filja: **Kraków, Szlak 61.**   756-93**RYFLARNIA WAŁKÓW MŁYŃSKICH**

miała według specjalnie opracowanych szablonów.

1142—XLI

PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWY MŁYNÓW I TARTAKÓW**WARZECHA i Ska,** Ska z ogr. por. — **LWÓW, LEONA SAPIEHY 37.**Ryflowanie wałków najnowszego systemu wykonuje dla wysokiego i niskiego prze-
ZGŁOSZENIA**Saletrę, Żuźle Thomasa, Superfosfat mineralny, Azotniak chorzowski** ..

dostarcza w ilościach wagonowych i mniejszych 711

SYNDYKAT ROLNICZY S. A.:: **Lwów, plac Marjacki 10.** ::**SYNDYKAT ROLNICZY S. A.****WE LWOWIE, pl. MARJACKI 10**

dostarcza

sieczkarnie, młocarnie, kieraty, przystawki, pługi, kultywatory, brony, siewniki, obsypniki, drobne narzędzia gospodarskie, gwoździe, żelazo, węgiel górnośląski, krajowy i koks dla kuźni. 1227

== WYTWORNEJ PUBLICZNOŚCI POLECA SIĘ ==
SALON MEBLI STYLOWYCH
LWÓW, ULICA KLEMENTYNY TAŃSKIEJ 1.

(Przy Księgarni Polskiej).

NA SKŁADZIE: URZĄDZENIA MIESZKAŃ, (KOMPLETNE SALONY, JADALNIE, FORTEPIANY i t. d.). — **KILIMY i DYWANY, OBRAZY ORYGINALNE i RZEŻBY, ROBOTY RĘCZNE (FIRANKI, KAPY, PODUSZKI etc. i INNE DROBIAZGI ARTYSTYCZNE.**

PROSIMY O ŁASKAWE ZWIEDZENIE LOKALU.
CENY SOLIDNIE KALKULOWANE.